

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

Е

НАЦРТ

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Бања Лука, фебруар 2020. године

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Члан 1.

У Закону о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 53/12, 91/17 и 66/18), у члану 16. испред ријечи: „Кривични“ додаје се број 1 у обостраној загради.

Послије става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„(2) Ако тужилац, након потврђивања оптужнице, изјави да одустаје од оптужнице, оштећени као тужилац може преузети кривично гоњење под условима прописаним овим законом.“

Члан 2.

У члану 17. испред ријечи: „Тужилац“ додаје се број 1 у обостраној загради.

Послије става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„(2) За поједина кривична дјела, када је то прописано законом, тужилац може предузети кривично гоњење само на основу приједлога оштећеног.“

Члан 3.

У члану 20. у тачки р) ријеч: „и“ брише се и додаје запета.

У тачки с) последије ријечи: „функцију“ додаје се ријеч: „и“ и нова тачка т) која гласи:

„т) оштећени као тужилац је лице које је под условима прописаним овим законом преузело кривично гоњење када тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице“.

Члан 4.

У члану 24. став 1. мијења се и гласи:

„(1) У првом степену судови суде у вијећима састављеним од троје судија, а за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година, у првом степену суди судија појединац.“

Члан 5.

У члану 39. у ставу 1. последије ријечи: „обавијестиће о томе предсједника суда“ додаје се запета и ријечи: „који ће му одредити замјену“.

Став 2. мијења се и гласи:

„(2) О изузећу судије из става 1. овог члана одлучује предсједник суда.“

Члан 6.

У члану 40. у ставу 1. ријечи: „се на општој сједница“ замјењују се ријечима: „предсједник суда“.

Послије става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„(2) Ако се тражи само изузеће предсједника суда, одлуку о изузећу доноси предсједник непосредно вишег суда, а ако се тражи изузеће предсједника Врховног суда, одлука се доноси на општој сједници тог суда.“

Досадашњи ст. 2, 3. и 4. постају ст. 3, 4. и 5.

Члан 7.

У члану 42. став 2. мијења се и гласи:

„(2) О изузећу тужиоца одлучује главни тужилац, о изузећу главног окружног тужиоца одлучује главни републички тужилац, а о изузећу главног републичког тужиоца одлучује колегијум тужилаца Републичког тужилаштва.“

Члан 8.

У члану 45. ријеч: „тужилаца“ замјењује се ријечју: „тужилаштва“.

Члан 9.

Послије члана 46. додаје се назив Главе и нова Глава IVa, назив Одјељака 1. и 2. и нови Одјељци 1. и 2, називи чланова и нови чл. 46а, 46б, 46в, 46г, 46д, 46ђ, 46е, 46ж, 46з, 46и, 46ј. и 46к. који гласе:

„ГЛАВА IVa.

ОШТЕЋЕНИ И ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ

1. Оштећени

Права оштећеног

Члан 46а.

(1) Оштећени има право да:

а) поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и да предложи привремене мјере за његово обезбјеђење,

б) укаже на чињенице и предлаже доказе који су од важности за предмет доказивања,

в) ангажује пуномоћника из реда адвоката,

г) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ,

д) буде обавијештен о неспровођењу истраге, о покретању истраге, о обустави истраге, о повлачењу оптужнице или о одустанку тужиоца од оптужнице,

ђ) поднесе притужбу када је то овим законом одређено,

е) буде поучен о могућности да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу када је то овим законом одређено,

ж) присуствује претпретресном рочишту,

з) присуствује главном претресу и учествује у извођењу доказа,

и) поднесе жалбу против одлуке о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтјеву,

и
ј) буде обавијештен о исходу поступка и да му се достави правоснажна пресуда

к) предузима друге радње када је то одређено овим законом.

(2) Оштећеном се може ускратити право да разматра списе и разгледа предмете ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.

(3) Тужилац и суд ће упознати оштећеног са правима из става 1. овог члана.

Притужба оштећеног Члан 46б.

(1) Ако тужилац донесе наредбу о неспровођењу истраге, обустави истрагу, или одустане од кривичног гоњења до потврђивања оптужнице, дужан је да у року од осам дана од дана доношења наредбе о томе обавијести оштећеног и поучи оштећеног да може поднијети притужбу главном републичком тужиоцу.

(2) Оштећени има право да поднесе притужбу у року од осам дана од дана када је примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана. Ако оштећени није примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана, може да поднесе притужбу у року од три мјесеца од дана када је тужилац донио наредбу о неспровођењу истраге, обуставио истрагу, повукао оптужницу, или одустао од кривичног гоњења.

(3) Главни републички тужилац ће у року од 30 дана, а у сложеним предметима до три мјесеца од дана пријема притужбе из става 2. овог члана, одбити или усвојити притужбу рјешењем против којег није дозвољена жалба нити приговор. Рјешењем којим усваја притужбу главни републички тужилац ће издати обавезујуће упутство поступајућем тужиоцу да предузме, односно настави кривично гоњење.

(4) Оштећени има право да поднесе притужбу главном тужиоцу због трајања поступка када истрага није завршена у новом року који је одредио главни тужилац (члан 233. став 4) и ако оптужница не буде подигнута ни у додатном року који је одредио главни тужилац (члан 241. став 3).

Преузимање кривичног гоњења од оштећеног Члан 46в.

(1) Ако тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице, суд ће питати оштећеног да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу. Ако оштећени није присутан, суд ће га у року од осам дана обавијестити о одустанку тужиоца од оптужнице и поучити га да може да се изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу.

(2) Оштећени је дужан да се одмах или у року од осам дана од дана када је примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу, а ако није примио обавјештење и поуку, у року од три мјесеца од дана када је тужилац изјавио да одустаје од оптужнице.

(3) Ако оштећени изјави да преузима кривично гоњење, суд ће наставити, односно одредити главни претрес. У случају да се оштећени не изјасни у року из става 2. овог члана или изјави да не жели да преузме кривично гоњење, суд доноси рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

(4) Ако оштећени није присутан на претпретресном рочишту или главном претресу, а уредно је позван, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта, сматра се да неће да настави

кривично гоњење и суд доноси рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Приједлог за кривично гоњење Члан 46г.

(1) За кривична дјела за која се гони по приједлогу оштећеног, приједлог се подноси надлежном тужиоцу.

(2) Приједлог за кривично гоњење подноси се у року од три мјесеца од дана када је оштећени сазнао за кривично дјело и извршиоца кривичног дјела.

(3) Ако је оштећени поднио пријаву или приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку, сматра се да је тиме поднио и приједлог за кривично гоњење.

(4) Ако је кривичним дјелом оштећено више лица, кривично гоњење ће се предузети, односно наставити по приједлогу било ког оштећеног.

Дужност оштећеног Члан 46д.

Оштећени, као и његов законски заступник и пуномоћник дужни су да о свакој промјени адресе пребивалишта или боравишта обавијесте тужиоца или суд пред којим се води кривични поступак.

Законски заступник оштећеног Члан 46ђ.

Ако је оштећени дијете или лице које је потпуно лишено пословне способности, његов законски заступник је овлашћен да даје све изјаве и да предузима све радње на које је по овом закону овлашћен оштећени. Законски заступник може своја права да врши преко пуномоћника.

Правни сљедник оштећеног Члан 46е.

(1) Ако оштећени умре у току рока за давање изјаве суду о преузимању кривичног гоњења или за подношење приједлога тужиоцу за кривично гоњење, односно у току поступка, његов законски заступник, брачни, односно ванбрачни супружник, дјеца, родитељи, усвојилац, усвојеник, брат и сестра могу у року од три мјесеца после његове смрти дати изјаву да преузимају кривично гоњење или поднијети приједлог, односно дати изјаву да остају при приједлогу.

(2) Одредбе става 1. овог члана сходно се примјењују и на правног сљедника правног лица које је престало да постоји.

2. Оштећени као тужилац

Права оштећеног као тужиоца Члан 46ж.

(1) Оштећени као тужилац има право да:

а) заступа оптужбу, у складу са одредбама овог закона,

- б) поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и да предложи привремене мјере за његово обезбјеђење,
 - в) ангажује пуномоћника из реда адвоката и
 - г) предузима друге радње, када је то одређено овим законом.
- (2) Поред права из става 1. овог члана, оштећени као тужилац има права која припадају тужиоцу, осим оних права која тужилац има као државни орган.

Престанак својства оштећеног као тужиоца Члан 46з.

Својство оштећеног као тужиоца престаје:

- а) одустанком од оптужбе,
- б) преузимањем кривичног гоњења од стране тужиоца и
- в) смрћу, односно престанком правног лица.

Одустанак од оптужбе Члан 46и.

(1) Оштећени као тужилац може својом изјавом суду пред којим се води кривични поступак одустати од оптужбе до завршетка главног претреса или претреса пред другостепеним судом. Изјава о одустанку је неопозива.

(2) Ако оштећени као тужилац не дође на претпретресно рочиште или главни претрес, иако је уредно обавијештен или му се обавијест није могла уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта, сматраће се да је одустао од оптужбе и суд ће донијети рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Преузимање кривичног гоњења од стране тужиоца Члан 46ј.

У поступку који се води по оптужби оштећеног као тужиоца, тужилац има право да до завршетка главног претреса преузме кривично гоњење и заступање оптужбе.

Сходна примјена одредаба о оштећеном Члан 46к.

На оштећеног као тужиоца сходно се примјењују одредбе члана 46г. став 4. и чл. 46д, 46ђ. и 46е. овог закона.“

Члан 10.

У члану 53. у ставу 1. ријечи: „казна дуготрајног затвора“ замјењују се ријечима: „казна доживотног затвора“, као и у цијелом тексту Закона у одговарајућем падежу.

Став 4. мијења се и гласи:

„(4) Ако осумњичени, односно оптужени у случајевима обавезне одбране не узме сам браниоца или браниоца не ангажују лица из члана 47. став 3. овог закона, предсједник надлежног суда поставиће му браниоца за даљи ток кривичног поступка до правоснажности пресуде, а ако је изречена казна доживотног затвора и за поступак по ванредним правним лијековима. Када се оптуженом постави бранилац послије потврђивања оптужнице, о томе ће оптужени бити обавијештен заједно са достављањем

оптужнице. Ако оптужени у случају обавезне одбране остане без браниоца у току поступка, а сам не узме другог браниоца, предсједник суда пред којим се води поступак поставиће му браниоца.“

Став 6. мијења се и гласи:

„(6) Предсједник надлежног суда ће браниоца из става 4. овог члана поставити по редослиједу адвоката са списка адвоката који доставља Адвокатска комора Републике Српске (у даљем тексту: Адвокатска комора).“

Послије става 6. додаје се нови став 7. који гласи:

„(7) Адвокатска комора је дужна да у списку из става 6. овог члана наведе датум уписа адвоката у именик адвоката и да приликом сачињавања списка води рачуна о томе да практични или стручни рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити ефикасна.“

Члан 11.

У члану 54. став 2. мијења се и гласи:

„(2) Захтјев за постављање браниоца из става 1. овог члана може се поднијети у току цијелог кривичног поступка.“

Послије става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„(3) Браниоца из става 1. овог члана поставља предсједник надлежног суда.“

Досадашњи став 3. постаје став 4.

Члан 12.

Члан 57. мијења се и гласи:

„(1) Умјесто постављеног браниоца, осумњичени, односно оптужени може сам узети другог браниоца. У том случају, разријешити се постављени бранилац.

(2) Постављени бранилац може само из оправданих разлога тражити да буде разријешен.

(3) О разрјешењу браниоца у случају из ст. 1. и 2. овог члана, у току истраге одлучује судија за претходни поступак; након подизања оптужнице – судија за претходно саслушање; у току главног претреса – судија, односно вијеће, а у жалбеном поступку – предсједник првостепеног вијећа, односно вијеће надлежно за одлучивање по жалби. Против ове одлуке није допуштена жалба.

(4) Предсједник надлежног суда, може на захтјев осумњиченог, односно оптуженог, или уз његов пристанак разријешити постављеног браниоца који неодговорно врши своју дужност. Умјесто разријешеног браниоца поставиће се други бранилац. О разрјешењу браниоца обавијестиће се Адвокатска комора.“

Члан 13.

Послије члана 130. додаје се назив члана и нови члан 130а. који гласи:

„Добровољна предаја предмета

Члан 130а.

Лице које држи предмете из члана 129. став 1. овог закона може добровољно предати предмете, о чему ће му се издати потврда о добровољној предаји, а предмети ће се депоновати у суд или ће суд на други начин на основу судске одлуке обезбиједити њихово чување.“

Члан 14.

Послије члана 137. додаје се назив члана и нови члан 137а. који гласи:

„Наредба за креирање форензичке копије

Члан 137а.

(1) Ако има довољно основа за сумњу да се на привремено одузетим предметима а који представљају покретне ствари, односно компјутере, мобилне телефоне, компјутерски систем, уређаје за похрањивање компјутерских и електронских података налазе трагови кривичног дјела, суд може издати наредбу за креирање форензичке копије.

(2) Наредбу за креирање форензичке копије може издати суд на приједлог тужиоца или на приједлог овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца.

(3) Наредбу за креирање форензичке копије ће извршити посебно обучена овлашћена службена лица или друго стручно лице уз присуство овлашћеног службеног лица.

(4) О креирању форензичке копије овлашћена службена лица ће сачинити записник. У записник ће се унијети и тачно описати привремено одузети предмети на које се наредба односи, те унијети јединствена идентификациона ознака форензичке копије.

(5) Након креирања форензичке копије на основу наредбе, овлашћено службено лице мора, без одгађања, вратити суду наредбу и предати форензичку копију заједно са привремено одузетим предметима.

(6) Након пријема форензичке копије, суд ће ту копију задржати под својим надзором или на други начин обезбиједити њено чување.“

Члан 15.

У члану 147. у ставу 1. тачка г) мијења се и гласи:

„г) малољетно лице које с обзиром на узраст и душевну развијеност није способно да схвати значај права да не мора свједочити, осим дјетета ако је непосредно оштећено кривичним дјелом.“

Члан 16.

У члану 148. у ставу 1. у тачки б) послје ријечи: „другог степена закључно“ додаје се запета и ријечи: „осим дјетета које је непосредно оштећено кривичним дјелом“.

Члан 17.

Члан 149. мијења се и гласи:

„(1) Свједок има право да не одговара на поједина питања када је вјероватно да ће га одговор на та питања изложити кривичном гоњењу.

(2) Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако надлежни главни тужилац писмено изјави да неће предузети кривично гоњење свједока за радње које свједок наведе у своме исказу. Примјерак писмене изјаве главног тужиоца уручиће се свједоку.

(3) Изјаву из става 2. овог члана главни тужилац може дати под условом да је исказ свједока важан за доказивање да је друго лице починило кривично дјело из става 4. овог члана.

(4) Изјаву из става 2. овог члана главни тужилац може дати у поступку који се води због слједећих кривичних дјела из Кривичног законика Републике Српске:

а) кривичних дјела против уставног уређења и безбједности Републике Српске,

б) кривичних дјела тероризма,

в) кривичних дјела: убиство (члан 124), тешко убиство (члан 125), отмица (члан 142), противправно лишење слободе (члан 143), трговина људима (члан 145), трговина дјецом (члан 146), удруживање ради вршења кривичних дјела трговине људима и дјецом (члан 147), онемогућавање повратка избјеглих и расељених лица (члан 148), силовање (члан 165), обљуба над немоћним лицем (члан 167), обљуба са дјететом млађим од петнаест година (члан 172), полна злоупотреба дјетета старијег од петнаест година (члан 173), искориштавање дјеце за порнографију (члан 175), искориштавање дјеце за порнографске представе (члан 176), искориштавање компјутерске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дјела сексуалног злостављања или искориштавања дјетета (члан 178), навођење дјетета на проституцију (члан 180), насиље у породици или породичној заједници (члан 190), неовлаштена производња и промет опојних дрога (члан 207), омогућавање уживања опојних дрога (члан 208), изнуда (члан 232), уцјена (члан 233), прање новца (члан 263), утаја пореза и доприноса (члан 264), злоупотреба службеног положаја или овлаштења (члан 315), проневјера (члан 316), превара у служби (члан 317), примање мита (члан 319), давање мита (члан 320), трговина утицајем (члан 321), изнуђивање исказа (члан 328), помоћ учиниоцу послије извршеног кривичног дјела (члан 333), јавно изазивање и подстицање насиља или мржње (члан 359), удруживање ради вршења кривичних дјела (члан 365), извршење кривичног дјела у саставу криминалног удружења (члан 366), загађивање животне средине (члан 370), изазивање пожара (члан 389), изазивање опште опасности (члан 394), компјутерска превара (члан 410) и

г) других кривичних дјела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна.

(5) У изјави из става 2. овог члана ће се назначити да се она односи само на радње свједока које чине кривично дјело са прописаном мањом казном од казне која је прописана за кривично дјело у односу на које се даје исказ или поводом којег се води поступак и да се не може односити на кривична дјела за која је прописана казна затвора од најмање десет година.

(6) Суд ће рјешењем утврдити да ли је изјава главног тужиоца из става 2. овог члана у складу са ст. 4. и 5. овог члана, и за вријеме саслушања свједоку одредити адвоката за савјетника.

(7) Након што суд донесе рјешење из става 6. овог члана, главни тужилац ће позвати свједока да дâ свој исказ. Прије саслушања, свједок ће дати писмену изјаву да ће као свједок у кривичном поступку дати истинит исказ и да неће прећутати ништа што му је познато о кривичном дјелу о којем даје исказ и о његовом учиниоцу.

(8) Након што свједок да исказ, главни тужилац доноси рјешење о имунитету свједока за кривично дјело које произлази из исказа свједока датог у складу са ставом 2. овог члана. У рјешењу ће бити наведен чињенични опис и правна квалификација кривичног дјела за која се неће предузети кривично гоњење свједока.

(9) Ако свједок у току кривичног поступка не поступи у складу са ставом 7. овог члана, главни тужилац ће донијети образложено рјешење, којим се ускраћује свједоку давање имунитета за кривично дјело на које се односио исказ свједока из става 2. овог члана. Тужилац ће ускратити имунитет и у случају да се радње које је свједок навео у

свом исказу односе на кривична дјела за која се не може дати имунитет у смислу ст. 4. и 5. овог члана. У тим случајевима, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока.

(10) У случају да главни тужилац не донесе рјешење из става 8. овог члана, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока.

(11) Против свједока из става 2. овог члана може се предузети кривично гоњење за кривично дјело давање лажног исказа.“

Члан 18.

У члану 151. у ставу 5. послије ријечи: „прије“ додају се ријечи: „и послије“.

Члан 19.

У члану 182. у ставу 4. послије ријечи: „тужилац“ додају се ријечи: „или овлашћено службено лице“.

Члан 20.

У члану 200. став 4. брише се.

Досадашњи ст. 5. и 6. постају ст. 4. и 5.

У досадашњем ставу 5. који постаје став 4. ријечи: „ст. 3. и 4.“ замјењују се ријечима: „става 3.“.

У досадашњем ставу 6. који постаје став 5. ријечи: „ст. 1. до 4.“ замјењују се ријечима: „ст. 1. до 3.“.

Члан 21.

У члану 203. став 3. мијења се и гласи:

„(3) Притвор који је одређен или продужен према одредбама ст. 1. и 2. овог члана може трајати до правоснажности пресуде, а најдуже док не протекне вријеме трајања казне изречене у првостепеној пресуди.“

Члан 22.

У члану 204. став 2. мијења се и гласи:

„(2) Изузетно од става 1. овог члана, када је ријеч о кривичним дјелима за која се може изрећи казна доживотног затвора, лице се мора спровести тужиоцу најкасније у року од 48 часова, а када је ријеч о кривичним дјелима тероризма, у року од 72 часа.“

Члан 23.

Члан 212. мијења се и гласи:

„Кућни ред у установама за издржавање притвора уређује се у складу са одредбама овог закона и закона којим се уређује извршење кривичних и прекршајних санкција Републике Српске.“

Члан 24.

Назив члана и члан 213. мијења се и гласи:

„Одобрење за гоњење учинилаца кривичних дјела“

Члан 213.

Када је овим законом, односно другим општим актом донесеним на основу Устава или закона одређено да је за гоњење појединих кривичних дјела потребно претходно одобрење надлежног државног органа, тужилац не може покренути, односно наставити истрагу нити подићи оптужницу, ако не поднесе доказ да је одобрење дато.“

Члан 25.

У члану 224. последије става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„(3) Истовремено са доношењем наредбе из става 2. овог члана тужилац ће обавијестити оштећеног о покретању истраге и поучити га о правима из члана 46а. став 1. т. а), б), в) и г) овог закона.“

Досадашњи ст. 3. и 4. постају ст. 4. и 5.

У досадашњем ставу 4. који постаје став 5. ријечи: „канцеларији тужиоца“ замјењују се ријечима: „главном републичком тужиоцу“.

Члан 26.

Члан 233. мијења се и гласи:

„(1) Тужилац окончава истрагу када нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.

(2) Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од дана доношења наредбе о спровођењу истраге, тужилац ће обавијестити главног тужиоца о разлозима неокончања истраге. Главни тужилац ће одредити нови рок за окончање истраге, који не може бити дужи од шест мјесеци, односно који не може бити дужи од једне године за кривична дјела за која се може изрећи казна затвора у трајању од десет година или тежа казна, те наложити предузимање потребних мјера да би се истрага окончала.

(3) Уколико истрагу није било могуће завршити у року из става 2. овог члана, тужилац ће о разлозима због којих истрага није завршена, у року од осам дана обавијестити главног тужиоца, осумњиченог и оштећеног.

(4) Осумњичени и оштећени могу у року од 15 дана од дана достављања обавијести из става 3. овог члана поднијети притужбу главном тужиоцу због трајања поступка. Уколико главни тужилац утврди да је притужба основана, одредиће нови рок у којем се, уколико постоје процесне претпоставке, истрага мора окончати, о чему ће обавијестити подносиоца притужбе.

(5) Оптужница се не може подићи ако осумњичени није био испитан.“

Члан 27.

У члану 234. став 6. мијења се и гласи:

„(6) Прикривени истражилац је посебно обучено овлашћено службено лице које истражује под измијењеним идентитетом, које има одговарајућа овлашћења унутар полицијских органа Републике Српске, полицијских органа Босне и Херцеговине и полицијских органа других држава. Прикривени истражилац смије под својим

измијењеним идентитетом учествовати у правном промету. Уколико је то неопходно за формирање и одржавање тог идентитета, могу се изградити, измијенити или користити одговарајућа документа.“

Послије става 6. додаје се нови став 7. који гласи:

„(7) Информатор је лице из реда грађана, које може бити и страни држављанин, а за вријеме ангажовања поступа по упутствима овлашћеног службеног лица и може, уз своју сагласност, бити опремљен техничком опремом за аудио и видео снимање ради документовања поступања.“

Члан 28.

У члану 236. став 3. мијења се и гласи:

„(3) Истражне радње из члана 234. став 2. т. а), б), в), г) и е) овог закона могу трајати најдуже до мјесец дана, а ако оне дају резултате и постоји разлог да се настави са њиховим спровођењем ради прикупљања доказа могу се, на образложен приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из члана 234. став 2. т. а), б), в), г) и е) овог закона могу трајати укупно најдуже шест мјесеци. Захтјев за радњу из члана 234. став 2. тачка ђ) овог закона може се односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.“

Члан 29.

У члану 237. послије става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„(4) Тужилац може од суда затражити да не обавјештава лице против којег је радња из члана 234. став 2. овог закона била предузета, уколико би ово обавјештење угрозило истрагу која се води против тог лица или других осумњичених лица. Лице против којег је радња била предузета обавијестиће се најкасније до подизања оптужнице против тог лица или других лица, или након обуставе истраге.“

Досадашњи став 4. постаје став 5.

Члан 30.

Члан 241. мијења се и гласи:

„(1) Када у току истраге тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени починио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање у року од 30 дана од дана када је окончање истраге забиљежено у спису.

(2) Уколико тужилац не упутити оптужницу у року из става 1. овог члана, дужан је да о разлозима неподизања оптужнице у року од осам дана обавијести главног тужиоца, који ће предузети мјере да тужилац у року који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу. О одређивању додатног рока обавијестиће се осумњичени и оштећени.

(3) Ако тужилац у року из става 2. овог члана не подигне оптужницу обавијестиће о томе главног тужиоца, те осумњиченог и оштећеног, који имају право да у року од осам дана од дана истека тог рока поднесу притужбу главном тужиоцу. Главни тужилац ће тужиоцу издати упутство да у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу.

(4) Након подизања оптужнице, осумњичени, односно оптужени и бранилац, имају право увида у све списе и доказе.

(5) Након подизања оптужнице, странке или бранилац могу предложити судији за претходно саслушање предузимање радњи у складу са чланом 231. овог закона.“

Члан 31.

У члану 249. последије ријечи: „релевантна за главни претрес“ додаје се запета и ријечи: „а о рочишту ће се обавијестити оштећени“.

Члан 32.

Послије члана 249. додаје се назив члана и нови члан 249а. који гласи:

„Обустава кривичног поступка

Члан 249а.

Ако оштећени у року из члана 46б. став 1. овог закона не подесе притужбу главном републичком тужиоцу на одлуку тужиоца којом је прије потврђивања оптужнице одустао од кривичног гоњења, или ако је главни републички тужилац одбио притужбу из члана 46б. став 3. овог закона као неосновану, судија, односно председник вијећа ће рјешењем обуставити кривични поступак и рјешење доставити странкама и оштећеном.“

Члан 33.

У члану 279. у ставу 1. последије ријечи: „прије“ додају се ријечи: „и последије“, а последије ријечи: „раније“ додају се ријечи: „или касније“.

Члан 34.

У члану 288. у ставу 2. последије ријечи: „важних разлога“ додаје се запета и ријечи: „или ако без законских разлога неће да дају исказ на главном претресу“.

Члан 35.

У члану 307. у ставу 4. последије ријечи: „имовинскоправном захтјеву“ додаје се запета и ријечи: „а ако је тужилац преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 46ј), оштећени може изјавити жалбу због свих жалбених основа због којих се пресуда може побијати (члан 310)“.

Члан 36.

У члану 311. у ставу 1. у тачки к) последије ријечи: „одлучним чињеницама“ додаје се запета и ријечи: „или су ти разлози потпуно нејасни или у знатној мјери противрјечни“.

Члан 37.

У члану 351. у ставу 1. последије ријечи: „поднијети“ додаје се ријеч: „републички“.

У ставу 2. ријеч: „Тужилац“ замјењује се ријечима: „Републички тужилац“.

Члан 38.

У члану 353. у ставу 1. ријеч: „Тужиоцу“ замјењује се ријечима: „Републичком тужиоцу“.

Члан 39.

Глава „XXV – Посебне одредбе о изрицању судске опомене“, називи чланова и чл. 377. до 381. бришу се.

Члан 40.

У члану 423. послје става 5. додаје се нови став 6. који гласи:
„(6) Правоснажна рјешења Врховног суда Републике Српске донесена на основу члана 200. став 4. овог закона остају на снази.“

Члан 41.

У члану 427. у ставу 2. тачка в) брише се.
Досадашња тачка г) постаје тачка в).

Члан 42.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Број:
Датум:

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Недељко Чубриловић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона утврђен је у члану 10. Устава Републике Српске, према којем су грађани Републике Српске равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и уживају исту правну заштиту људских права и слобода, као и у Амандману XXXII на члан 68. т. 5) и 10) Устава Републике Српске, према којима Република уређује и обезбјеђује остваривање и заштиту људских права и слобода и уређује организацију, надлежности и рад државних органа. Чланом 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске прописано је да Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

II УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНО ПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

Према Мишљењу Републичког секретаријата за законодавство број: 22.02/020-4327/19 од 19. децембра 2019. године, уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 10. Устава Републике Српске којим је прописано да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и уживају исту правну заштиту људских права и слобода, у Амандману XXXII т. 5) и 10) на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република уређује и обезбјеђује остваривање и заштиту људских права и слобода и организацију, надлежности и рад државних органа и у члану 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске, према којем Народна скупштина, доноси законе, друге прописе и опште акте.

Обрађивач Закона је у складу са чланом 41. став 1. тачка 5) Правила за израду закона и других прописа Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 24/14) образложио разлоге за његово доношење. С тим у вези, као разлог за доношење овог закона садржан је у потреби усклађивања одредаба овог закона са одредбама Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине, Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине У-5/16 („Службени гласник Републике Српске“, број 71/17) и Закона о парничном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13), као и у потреби усаглашавања одредаба закона са предложеним одредбама Нацрта закона о измјенама и допунама Кривичног законика Републике Српске, који се истовремено упућује у скупштинску процедуру.

У складу са наведеним разлозима за доношење, предложеним измјенама и допунама утврђује се право оштећеног да може преузети кривично гоњење у ситуацијама када јавни тужилац изјави да одустаје од кривичног гоњења, детаљно је дефинисан појам оштећеног као тужиоца и процедура када оштећени као тужилац може да поднесе приједлог за преузимање кривичног гоњења, извршено је ограничење принципа легалитета кривичног гоњења, дефинисана је процесна улога оштећеног, одређен је обим права оштећеног и обим права оштећеног као тужиоца.

Извршена је измјена одредбе која се односи на функционалну надлежност судије појединца, случајеви када судија сам иницира своје изузеће, како и ко спроводи процедуру изузећа и ко одлучује о изузећу. Такође, разрађене су одредбе којима је дефинисано изузеће тужилаца ради усклађивања ових одредаба са поступком изузећа

судија. Казна дуготрајног затвора је замијењена казном доживотног затвора и брисана је судска опомена као кривична санкција.

Поједине одредбе се усклађују са кривичним законодавством Босне и Херцеговине јер су компатибилне са кривичним законодавством Републике Српске и врши се усклађивање са одредбама Закона о полицији и унутрашњим пословима („Службени гласник Републике Српске“, бр. 57/16, 110/16, 58/19 и 82/19).

Остале корекције закона су номотехничке природе.

Републички секретаријат за законодавство је у складу са својим надлежностима, а не упуштајући се у цјелисходност предложених законских рјешења у поступку консултација са обрађивачем указао на потребу усаглашавања појединих одредаба са одредбама Нацрта закона о измјенама и допунама Кривичног законика Републике Српске, који се истовремено упућује у процедуру и Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 63/18), као и на терминолошко усаглашавање са одредбама Закона о јавним тужилаштвима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 69/16) и Закона о адвокатури Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 80/15), што је обрађивач прихватио и уградио у текст закона. Остале примједбе су се односиле на начин писања измјена и допуна, додавање нових чланова, додавање нових класификационих јединица, промјену и додавање става, промјену и додавање ријечи, нормативни облик, рачунање рокова, упућивање, прелазне одредбе и начин писања образложења (чл. 61, 62, 63, 65, 66, 83, 86, 29. и 51. Правила), што је обрађивач прихватио.

У складу са Смјерницама за поступање републичких органа управе о учешћу јавности и консултацијама у изради закона („Службени гласник Републике Српске“, бр. 123/08 и 73/12), обрађивач Нацрта овог закона утврдио је да је материја предметног закона који је израђен од Радне групе, именоване рјешењем Владе Републике Српске, од интереса за јавност и сходно томе текст Закона је објављен на интернет страници Министарства правде ради достављања примједаба и сугестија.

На предложени Нацрт није било достављених примједаба и сугестија.

Имајући у виду да је Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске усаглашен са Уставом, правним системом Републике Српске и Правилима за израду закона и других прописа, мишљење је овог секретаријата да се може упутити на разматрање.

III УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРАВНИМ ПОРЕТКОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу доставило је Мишљење број: 17.03-020-4325/19 од 12. децембра 2019. године у којем констатује да је након увида у прописе Европске уније (ЕУ) и анализе одредаба Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљем тексту: Нацрт), установљено је да постоје извори *EU acquis*-ја који су релевантни за предмет уређивања достављеног нацрта, а које је обрађивач узео у обзир приликом израде истог, због чега у Изјави о усклађености стоји оцјена „дјелимично усклађено“.

У дијелу примарних извора права ЕУ, обрађивач је узео у обзир Уговор о функционисању Европске уније, Трећи дио – Политике и унутрашње дјеловање Уније, Глава V – Област слободе, безбједности и правде, Одјељак 4. Правосудна сарадња у кривичним стварима, чл. 82 (енг. *Treaty on the functioning of the European Union, Part Three: Policies and Internal Actions of the Union, Title V: Area of Freedom, Security and Justice, Chapter 4 – Judicial Cooperation in criminal matters, Article 82*).

Материју Нацрта, у дијелу секундарних извора права ЕУ, уређује Директива 2012/29/EU Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012. године о успостављању минималних стандарда о правима, подршци и заштити жртава кривичних дјела и стављању ван снаге Оквирне одлуке Савјета 2001/220/JHA (енг. *Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*).

Одредбе члана 6. Директиве прописују право оштећеног на информације о властитом предмету, посебно о:

- свакој одлуци о непокретању или окончању истраге или о непредузимању кривичног гоњења против осумњиченог;
- времену и мјесту одржавања поступка те природи тужбе;
- свакој коначној пресуди у поступку;
- стању кривичног поступка.

Члан 9. Нацрта таксативно наводи права оштећеног која су у складу са горе наведеним одредбама Директиве. Међутим, обрађивач није преузео ст. 5. и 6. члана 6. Директиве којима је предвиђена обавеза обавјештавања оштећених о пуштању на слободу или бијегу особе против које се води кривични поступак.

Детаљан приказ преузимања одредаба горе наведеног извора права ЕУ, садржан је у Упоредном приказу усклађености Нацрта са правном тековином ЕУ и праксом и стандардима Савјета Европе.

У домену аката Савјета Европе, обрађивач је узео у обзир Препоруку Р (85) 11 Министарског комитета Савјета Европе државама чланицама о положају жртве у оквиру кривичног права и кривичног поступка (енг. *Recommendation No. r (85) 11 of the Committee of Ministers to Member states on the position of the victim in the framework of criminal law and procedure*).

У дијелу осталих међународних извора права, консултована је Декларација о основним правима жртава кривичних дјела и злоупотребе моћи, усвојена Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација број 40/34 од 29. новембра 1985. године (енг. *Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, Adopted by General Assembly resolution 40/34 of 29 November 1985*).

Усвајање овог нацрта допринијеће испуњавању обавеза из члана 78. ССП¹, које се односе на сарадњу уговорних страна на јачању владавине права.

IV РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Министарству правде различити субјекти доставили су иницијативе за измјене и допуне Закона о кривичном поступку Републике Српске, и то: Министарство унутрашњих послова, Републичко јавно тужилаштво, Стратешки форум руководиоца тужилаштва и полицијских тијела у Босни и Херцеговини, Удружење тужилаца Републике Српске, Окружно јавно тужилаштво у Бањој Луци, Фондација удружене жене Бања Лука, као и иницијативе правних стручњака из предметне области.

Клуб посланика Српске демократске странке упутио је Приједлог амандмана на Приједлог програма рада Народне скупштине Републике Српске за 2019. годину, на начин да се у другом кварталу, законодавни дио, између осталих, дода и нова тачка 36). Измјене и допуне Закона о кривичном поступку, са образложењем да се уведе институт

¹ Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица с једне стране, и Босне и Херцеговине с друге стране („Службени гласник БиХ – Међународни уговори“, број 10/08).

оштећеног као супсидијарног тужиоца, те да се измијени функционална надлежност судије појединца.

Даље, одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У- 5/16 од 1. јуна 2017. године („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 49/17) утврђено је да одредбе члана 84. ст. 2, 3. и 4; одредбе члана 117. тачка д); одредбе члана 118. став 3; одредбе члана 225. став 2. и одредбе члана 226. став 1. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине. Одлуком је наложено Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке усклади наведене одредбе, те обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о преузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Како су наведене неуставне одредбе Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине компатибилне са одредбама члана 149. ст. 2, 3. и 4. /имунитет свједоку који користи право да не одговара на поједина питања/; одредбама члана 235. тачка г) /кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње/; одредбама члана 236. став 3. /разлози за продужење трајања посебних истражних радњи/; одредбама члана 233. став 2. /окончање истраге/ и одредбама члана 241. став 1 /подизање оптужнице/ Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 53/12, 66/18 и 91/17), неопходно је, у циљу спровођења цитиране одлуке Уставног суда, наведене одредбе Закона о кривичном поступку Републике Српске ускладити са Уставом Босне и Херцеговине.

У складу са наведеним, а у циљу што ефикаснијег кривичног поступка, Влада Републике Српске именовала је Радну групу за израду Закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске, у саставу: Обрен Бужанин, судија Врховног суда Републике Српске, предсједник Радне групе Весна Антонић, предсједница Врховног суда Републике Српске, Вељко Икановић, судија Врховног суда Републике Српске, Миодраг Бајић, замјеник главног републичког јавног тужиоца – специјални тужилац, Сњежана Кудрић, судија Округног суда у Бањој Луци, Желимир Лепир, главни окружни јавни тужилац у Округном јавном тужилаштву Бања Лука, Миленко Милекић, предсједник Основног суда у Бањој Луци, Дарко Коврлија, начелник Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова и Милосав Савковић, начелник Управе за организовани и тешки криминалитет Министарства унутрашњих послова.

Законом о измјенама Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 66/18), који је донесен по хитној процедури извршена је измјена чл. 235. и 236. став 3. Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 53/12 и 91/17), који се односе на кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње и разлози за продужење трајања посебних истражних радњи. Хитност у процедури наведених измјена је првенствено узрокована доношењем Кривичног законика Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 64/17), чиме је знатно повећан број кривичних дјела за које се могу одредити посебне истражне радње.

Овај законски приједлог, у контексту спровођења одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине, регулише измјене и допуне одредаба које се односе на имунитет свједоку који користи право да не одговара на поједина питања, одредаба које се односе на окончање истраге и које се односе на подизање оптужнице.

Осим наведеног, законски приједлог ових измјена и допуна је у функцији побољшања процесног положаја оштећеног у кривичном поступку у циљу ефикасније заштите његових права, што укључује и право да преузме кривично гоњење ако тужилац одустане од оптужнице након њеног потврђивања.

Нацртом закона предложене су и измјене процесних одредаба које су у функцији већег стандарда заштите права осумњичених, односно оптужених лица, и права оштећених (смањена функционална надлежност судије појединца, пренесена надлежност за подношење захтјева за заштиту законитости са окружног на републичког тужиоца, скраћена дужина трајања притвора у истрази, осигуран додатни степен заштите интереса дјетета као непосредно оштећеног/жртве, кривичног дјела и оштећеног у сексуалним деликтима кроз начин испитивања). Иzmјене које обезбјеђују ефикаснији кривични поступак се између осталих односе на то да је изузетак од непосредног извођења доказа проширен и на читање исказа свједока који без законских разлога неће да дају исказ на главном претресу, надлежност за одлучивање о изузећу судије пренесена са опште сједнице на предсједника суда, а о изузећу тужилаца са колегијума тужилаштва на главног тужиоца, уведена је наредба за креирање форензичке копије као доказно средство, проширен је појам „прикривени истражитељ“ на лица која имају полицијска овлашћења унутар полицијских органа других држава, продужено је укупно трајање неких посебних истражних радњи са три мјесеца на шест мјесеци, вријеме полицијског задржавања лица лишеног слободе због сумње да је починило кривично дјело за које се може изрећи казна доживотног затвора повећано са 24 часа на 48 часова.

Поред наведених, извршене су и друге измјене које су инспирисане намјером да се унаприједи постојећа законска рјешења у сегменту права на одбрану, затим одређеније и квалитетније уреди питање дужине трајања притвора након изрицања првостепене пресуде, затим питање битне повреде одредаба кривичног поступка у виду мањкавости разлога о образложењу, те питање добровољне предаје предмета.

V ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

У члану 1. извршена је допуна члана 16. основног текста Закона, који регулише принцип акузаторности, а у којем је садржано правило да се кривични поступак може покренути и спровести само по захтјеву јавног тужиоца. С обзиром на то да се овим законским измјенама, поред јавног тужиоца, уводи оштећени као тужилац, који под условима прописаним овим законом може преузети кривично гоњење ако јавни тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од кривичног гоњења, те је у овом члану додаје став 2. који гласи:

„(2) Ако тужилац, након потврђивања оптужнице, изјави да одустаје од оптужнице, оштећени као тужилац може преузети кривично гоњење под условима прописаним овим законом.“

У члану 2. извршена је допуна члана 17. основног текста Закона, који регулише принцип легалитета кривичног гоњења, по ком принципу је јавни тужилац дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је учињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано. Како је за поједина кривична дјела Кривичним закоником Републике Српске прописано да се кривично гоњење предузима по приједлогу, а одредбама овог закона (члан 46г) је детаљно регулисана процедура подношења приједлога од стране оштећеног, ово ограничење принципа легалитета уграђено је као став 2. члана 17. Закона о кривичном поступку Републике Српске, тако да гласи: „За поједина кривична дјела, када је то прописано законом, тужилац може предузети кривично гоњење само на основу приједлога оштећеног“.

У члану 3. извршена је допуна члана 20. основног текста Закона (основни појмови у оквиру значења израза), тако што се додаје тачка т), која дефинише појам оштећеног као тужиоца (као нови појам који се овим измјенама уводи у кривично процесно законодавство), и гласи:

„т) оштећени као тужилац је лице које је под условима прописаним овим законом преузело кривично гоњење када тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице“.

У члану 4. извршена је измјена члана 24. став 1. основног текста Закона у дијелу који се односи на функционалну надлежност судије појединца тако да став 1. сада гласи:

„(1) У првом степену судови суде у вијећима састављеним од троје судија, а за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година, у првом степену суди судија појединац.“

Ова измјена услиједила је због захтјева већег дијела стручне, али и опште јавности, заснованим на аргументима да је постојећа функционална надлежност судије појединца за кривична дјела за која је прописана казна затвора до десет година, прешироко постављена и представља и сувише велико овлашћење судије појединца. Постојеће рјешење, с обзиром на стварну надлежност основних судова у кривичним стварима, подразумијева да је за сва кривична дјела која су у стварној надлежности основних судова, за суђење надлежан судија појединац. Осим тога, када се има у виду да је суђење у вијећима (зборни састав суда) уставни принцип и одступање од овог принципа, које се у складу са уставним овлашћењима одређује законом, треба да буде сведено за суђење у првом степену на мањи број и то блажих кривичних дјела. Коначно, одредбама реформисаног кривичног процесног закона из 2003. године („Службени гласник Републике Српске“, број 50/03) у основном тексту Закона функционална надлежност судије појединца била је ограничена на суђење у првом степену за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година, али се законодавац очигледно руководио прагматичним разлозима (практични проблеми у раду малих судова да организују суђења у вијећима састављеним од троје судија) када је измјенама Закона о кривичном поступку из 2008. године („Службени гласник Републике Српске“, број 119/08) повећао функционалну надлежност судије појединца на суђење за кривична дјела са прописаном казном затвора до десет година (за сва кривична дјела за које је стварно надлежан основни суд).

У члану 5. извршена је измјена у ст. 1. и 2. члана 39. основног текста Закона тако што се у ставу 1. на крају реченице умјесто тачке ставља запета и додају ријечи: „који ће му одредити замјену“, а став 2. мијења се и гласи:

„(2) У случају из става 1. овог члана, о изузећу одлучује предсједник суда.“
Одредба члана 39. регулише поступак када судија сам иницира своје изузеће након што сазна за постојање неког од разлога за изузеће прописаних одредбама члана 37. т. а) до д) или из тачке њ) која се односи на околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност. Постојећа одредба става 2. прописује да у том случају судија обавјештава предсједника суда који спроводи процедуру изузећа, а да се о изузећу одлучује на општој сједници.

Предложеном измјеном регулише се да у случају када судија обавијести предсједника суда о разлозима за изузеће из члана 37. т. а) до д) он му одређује замјену (без спровођења процедуре која претходи доношењу одлуке о изузећу), а у случају сумње у постојање разлога за изузеће из тачке њ) члана 37. овог закона, надлежност за одлучивање о изузећу преноси на предсједника суда (исто као што је прописано у приједлогу за измјене члана 40. овог закона када се о изузећу одлучује по захтјеву странке или браниоца). Ова измјена ће осигурати ефикаснији поступак доношења одлуке, а њоме се истовремено превазилазе потешкоће код обезбјеђивања кворума за одлучивање на општој сједници (овај проблем је изражен код свих а поготово код великих судова). Овакво рјешење, по коме је изузеће судије у функционалној

надлежности предсједника суда, прописано је и Законом о парничном поступку Републике Српске, па слиједом тога нема ниједног оправданог и рационалног разлога да се о изузећу судија распоређених у оквиру кривичног реферата одлучује на општој сједници, док о изузећу судија истог суда распоређених у оквиру других реферата (парнични, ванпарнични, извршни и управни) одлучује предсједник суда. Процесно законодавство земаља у региону, такође, регулише да о изузећу судије одлучује предсједник суда, а такво рјешење је било садржано и у ранијем (прије реформе извршене 2003. године) процесном законодавству.

Чланом 6. извршена је измјена у члану 40. у ставу 1. основног текста Закона, тако што се ријечи: „се на општој сједница“ замјењују ријечима: „предсједник суда“. Даље, последице става 1. овог члана додаје се нови став 2. којим је прописано да ако се тражи само изузеће предсједника суда одлуку о изузећу доноси предсједник непосредно вишег суда, а ако се тражи изузеће предсједника Врховног суда одлука о изузећу доноси се на општој сједници тог суда.

Овој измјени се приступило из разлога садржаних у образложењу претходног члана (који се односи на измјене става 2. члана 39. важећег текста Закона). Прихватањем принципа да о изузећу судије одлучује предсједник суда, логичним се показује рјешење (које је предвиђено у Закону о парничном поступку Републике Српске, а такође заступљено и упоредном законодавству) да о изузећу предсједника суда одлучује предсједник непосредно више судске инстанце, а да одлучивање о изузећу предсједника Врховног суда Републике Српске, као највишег суда у Републици, остане у надлежности опште сједнице Врховног суда.

У члану 7. мијења се члан 42. став 2. основног текста Закона, којим се регулише да о изузећу јавног тужиоца одлучује главни јавни тужилац, да о изузећу главног окружног јавног тужиоца одлучује главни републички јавни тужилац, а да о изузећу главног републичког јавног тужиоца одлучује колегијум тужилаца Републичког тужилаштва.

Овој измјени предметног члана приступило се ради усклађивања са поступком изузећа судија у смислу одредаба става 1. члана 42, према којим се при одлучивању о изузећу тужилаца упућује на сходну примјену одредаба о изузећу судија.

У члану 8. извршена је измјена члана 45. основног текста Закона који регулише рјешавање сукоба надлежности између тужилаштва, тако што је ријеч: „тужилаца“, која је грешком унесена у постојећи текст ове законске одредбе замијењена ријечју: „тужилаштва“. Дакле, овом одредбом се регулише рјешавање сукоба надлежности између окружних јавних тужилаштва и републичког јавног тужилаштва као државних органа, па је очигледно грешком приликом писања употријебљен израз тужилаца (што означава носиоце тужилачке функције), умјесто израз тужилаштва као државних органа.

У члану 9. последице члана 46. овог закона додаје се нова Глава IVa, одјељци 1. и 2. и чл. 46а, 46б, 46в, 46г, 46д, 46ђ, 46е, 46ж, 46з, 46и, 46ј. и 46к, који се односе на процесну улогу и обим права оштећеног, те на оштећеног као тужиоца.

Реформисаним кривичним процесним законодавством, које је на снази од 1. јула 2003. године, готово да је маргинализован положај оштећеног у кривичном поступку, знатним сужавањем његових права у односу на ранији Закон о кривичном поступку. По том ранијем закону, оштећени је имао врло широк круг овлашћења у сегменту предузимања или преузимања кривичног гоњења учиниоца кривичног дјела као супсидијарни тужилац у ситуацији када јавни тужилац нађе да нема основа да предузме кривично гоњење или одустане од кривичног гоњења (у истражној фази кривичног поступка и након подизања оптужног акта). Осим тога, знатно су сужена права

оштећеног као процесног субјекта, како у фази истраге, тако и у поступку након подизања оптужнице у односу на раније законодавство.

Из многих међународних докумената произлази обавеза држава да оштећеном (првенствено жртви као лицу које је непосредно оштећено извршењем кривичног дјела) осигурају право да жртве добију одговарајуће информације, подршку и прилику за учествовање у кривичним поступцима, укључујући и право да буду обавијештене о дефинитивној одлуци која се тиче кривичног гоњења починиоца, те право да од надлежног органа траже ревизију одлуке о негоњењу или да сама предузме гоњење. Ту се прије свега имају у виду Декларација о темељним правима жртава кривичних дјела и злоупотребе моћи (усвојена је Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених народа број 40/34 од 29. новембра 1985. године), Препорука Р (85) 11 Министарског комитета Савјета Европе државама чланицама о положају жртве у оквиру кривичног права и кривичног поступка, и Директива 2012/29 / ЕУ Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012, којом се утврђују минимални стандарди у области права, подршке и заштите жртава криминала (овом директивом се замјењује Оквирна одлука Савјета Европске уније од 15. марта 2001. године о положају жртава у кривичним поступцима).

Земље у регији својим кривичнопроцесним законодавством оштећеном пружају (у већој или мањој мјери) знатно већи обим права и ефикасније механизме њихове заштите у односу на кривичнопроцесно законодавство у Босни и Херцеговини.

Ове измјене закона имају за циљ да се оштећеном обезбиједи неопходан обим процесних права и ефикаснији механизми њихове заштите. При томе се водило рачуна да се законским измјенама (када су у питању права оштећеног у фази истраге) не наруши успостављени концепт истраге (који је у примјени од 2003. године), а по којем је истрага у искључивој надлежности тужиоца као државног органа. Због тога је за фазу истраге па све до потврђивања оптужнице, притужба главном републичком јавном тужиоцу предвиђена као једини механизам заштите интереса оштећеног на одлуке јавног тужиоца да не предузме кривично гоњење или да одустане од кривичног гоњења.

Законским приједлогом се проширује обим права оштећеног већ у раној фази кривичног поступка, моментом покретања истраге (члан 224. став 3), обезбјеђује ефикаснија заштита интереса оштећеног да се спроведе поступак против извршиоца кривичног дјела (подношењем притужбе главном тужиоцу због неактивности поступајућег тужиоца у фази истраге и подизања оптужнице, затим подношењем притужбе главном републичком тужиоцу (умјесто канцеларији окружног тужиоца) на одлуке поступајућег тужиоца о неспровођењу и обустави истраге и одустанку од оптужнице прије њеног потврђивања. Ове измјене ће осигурати већи стандард контроле тих одлука поступајућег тужиоца када о притужби оштећеног на те одлуке одлучује главни републички тужилац као највиши формални ауторитет у систему постојеће организације тужилачког система у Републици Српској. Коначно, овим измјенама оштећеном се даје право да преузме кривично гоњење када тужилац одустане од кривичног гоњења након потврђивања оптужнице.

У складу с тим у Закон се уводи нова Глава IVa – ОШТЕЋЕНИ И ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ са два одјељка. У Одјељку 1. регулишу се права и дужности оштећеног, новим члановима: 46а, 46б, 46в, 46г, 46д, 46ђ. и 46е, а у Одјељку 2. регулише се процесни положај оштећеног као тужиоца, члановима 46ж, 46з, 46и, 46ј. и 46к.

Новим чланом 46а. овог закона прописан је обим права која припадају оштећеном у кривичном поступку. Поред постојећих права у вези са имовинскоправним захтјевом (која су детаљно регулисана поглављем XII), овим измјенама је проширен круг права оштећеног, па тако, између осталог, оштећени има право да указује на чињенице и да предлаже доказе који су од важности за предмет

доказивања кривичног дјела и кривичне одговорности починиоца дјела (а не само оне чињенице и доказе које се односе на имовинскоправни захтјев, како је у важећем Закону). Даље, експлицитно је прописано право оштећеног да ангажује пуномоћника из реда адвоката, право да разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ, право да буде обавијештен о покретању истраге и о правима која има у фази истраге, да буде обавијештен о неспровођењу истраге, обустави истраге, повлачењу оптужнице, или одустанку тужиоца од оптужнице. Право на притужбу је проширено и на одлуку о одустанку тужиоца од оптужнице прије њеног потврђивања, као и притужбу због дужине трајања поступка истраге, те неподизања оптужнице у одређеном року. Оштећени има право да присуствује претпретресном рочишту, да присуствује на главном претресу и учествује у извођењу доказа, а суд и јавни тужилац су дужни да упознају оштећеног са правима наведеним у овом члану.

Новим чланом 46б. овог закона регулисана је обавеза тужиоца да у случају доношења наредбе о неспровођењу истраге, обустави истраге, или одустанка од кривичног гоњења до потврђивања оптужнице, обавијести оштећеног и поучи га о праву да може поднијети притужбу главном републичком тужиоцу.

Дакле, право на притужбу је проширено и на одлуку јавног тужиоца о одустанку од оптужнице прије њеног потврђивања, а надлежност за одлучивање по притужби оштећеног пренесена је са канцеларије окружног тужиоца на главног републичког тужиоца. Овом одредбом регулисани су и рокови у којима је тужилац дужан доставити обавјештење оштећеном, затим рок у коме оштећени може поднијети притужбу, као и рок у којем је главни републички тужилац дужан да донесе одлуку по притужби. Дакле, све до потврђивања оптужнице оштећени има на располагању притужбу главном републичком тужиоцу као механизам заштите његових интереса да се предузме или настави кривично гоњење починиоца кривичног дјела. Као ново право у предложеном законском рјешењу уводи се и право оштећеног на притужбу главном тужиоцу окружног тужилаштва због трајања поступка када истрага није завршена ни у новом року који је одредио главни тужилац у смислу члана 233. став 4. овог закона, као и право на притужбу ако оптужница није подигнута ни у додатном року који је одредио главни тужилац (члан 241. став 3).

Новим чланом 46в. овог закона регулисано је право оштећеног да у одређеном року може преузети кривично гоњење и заступати оптужницу, ако тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице, као и обавеза суда да га поучи о том праву. Овом одредбом регулисан је рок у коме је оштећени дужан да се изјасни да ли преузима кривично гоњење, те врста одлуке коју суд доноси за случај ако оштећени изјави да не жели преузети кривично гоњење. Ставом 4. ове одредбе прописана је претпоставка којом се сматра да оштећени неће да настави гоњење ако није присутан на претпретресном рочишту или главном претресу, а уредно је позван, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промјене адресе, пребивалишта или боравишта. То има за посљедицу доношење рјешења о обустави поступка, односно пресуде којом се оптужба одбија.

Новим чланом 46г. овог закона детаљније је регулисан поступак подношења приједлога за кривично гоњење надлежном тужиоцу, када су у питању кривична дјела за која се гони по приједлогу оштећеног. Одредбом става 3. овог члана као ново законско рјешење у примјени овог института предвиђена је претпоставка да је оштећени поднио приједлог за кривично гоњење ако је поднио пријаву или приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку.

Новим чланом 46д. овог закона прописана је обавеза оштећеног као и његовог заступника и пуномоћника да о свакој промјени адресе пребивалишта или боравишта обавијести тужиоца или суд пред којим се води кривични поступак.

Новом одредбом члана 46ђ. овог закона регулисано је заступање оштећеног које је дијете или је лице потпуно лишено пословне способности.

Чланом 46е. овог закона регулисана су права наследника оштећеног ако оштећени умре у току рока за давање изјаве о преузимању кривичног гоњења, или за подношење приједлога за кривично гоњење, и круг наследника који могу преузети кривично гоњење или поднијети приједлог, односно дати изјаву да остају при приједлогу. Ставом 2. ове одредбе прописано је да се одредбе које се односе на наследнике физичког лица, сходно примјењују и на правног сљедника правног лица које је престало да постоји.

Новим чланом 46ж. овог закона прописана су права општећеног као тужиоца, која се огледају у праву да заступа оптужницу у складу са одредбама овог закона, да поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и предложи привремене мјере за његово обезбјеђење, ангажује пуномоћника из реда адвоката, као и да предузима друге радње када је то одређено овим законом. Ставом 2. ове одредбе регулисано је да поред наведених права оштећени као тужилац има права која припадају јавном тужиоцу, осим оних која јавни тужилац има као државни орган.

Новим чланом 46з. регулисано је да својство оштећеног као тужиоца престаје одустанком од оптужбе, затим када је тужилац преузео кривично гоњење и смрћу оштећеног, односно престанком правног лица.

Новим чланом 46и. овог закона прописано је да оштећени као тужилац може својом изјавом суду пред којим се води кривични поступак одустати од оптужбе до завршетка главног претреса или претреса пред другостепеним судом, те да је ова изјава о одустанку од оптужбе неопозива. Ставом 2. ове одредбе прописана је законска претпоставка којом се сматра да је оштећени као тужилац одустао од оптужбе ако не дође на претпретресно рочиште или главни претрес и ако је уредно обавијештен, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта (што има за последицу доношење рјешења о обустави поступка, односно пресуде којом се оптужба одбија).

Новим чланом 46ј. овог закона регулисано је да у кривичном поступку који се води по оптужби оштећеног као тужиоца, јавни тужилац има право да до завршетка главног претреса преузме кривично гоњење и заступање оптужнице.

Одредбом члана 46к. овог закона прописано је да ће се одредбе члана 46г. став 4, затим чл. 46д, 46ђ. и 46е. овог закона које се односе на оштећеног, сходно примјењивати и на оштећеног као тужиоца.

У члану 10. извршена је измјена у члану 53. у ставу 1. на начин да се казна дуготрајног затвора замјењује казном доживотног затвора.

У члану 53. у ст. 4. и 6. извршене су измјене ових ставова, те додат нови став 7. у текст Закона, на начин да се овом измјеном враћа рјешење из ранијег кривичног законодавства, а које је заступљено и упоредном законодавству, да предсједник суда поставља браниоца по службеној дужности. Предсједник надлежног суда браниоца поставља по редослиједу са списка адвоката који доставља Адвокатска комора Републике Српске. Овим измјенама елиминише се нелогично, нерационално и контроверзно рјешење да оптужени који нема средстава да сам узме браниоца, по својој жељи бира браниоца и када му суд поставља браниоца по службеној дужности. Овом измјеном елиминишу се злоупотребе, које су учестале, да се оптужени одрекне изабраног браниоца код обавезне одбране, а када му се понуди да изабере браниоца по службеној дужности, он бира истог браниоца који га је бранио (по договору с њим), али на терет буџета.

Новим ставом 7. прописана је обавеза за Адвокатску комору да приликом сачињавања списка адвоката из става 6. овог члана води рачуна о томе да практични или стручни

рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити дјелотворна.

Чланом 11. извршена је измјена члана 54. основног текста Закона, у смислу да предсједник суда осумњиченом, односно оптуженом поставља браниоца, ако због свог имовног стања не може сносити трошкове одбране. Усклађивање је извршено у складу са извршеним измјенама у члану 53. предметног закона.

Чланом 12. овог закона извршена је измјена члана 57. основног текста Закона. Ова одредба регулише питање разрјешења постављеног браниоца. Као ново законско рјешење уводи се у ставу 2. да постављени бранилац може само из оправданих разлога тражити да буде разријешен, те у ставу 4. овог закона да је предсједник надлежног суда функционално надлежан, а доноси одлуку о разрјешењу постављеног браниоца који неуредно врши своју дужност.

Чланом 13. извршена је допуна постојећег законског рјешења тако што се послѣје члана 130. додаје нови члан 130а. који носи назив „Добровољна предаја предмета“ и гласи:

„Лице које држи предмете из члана 129. став 1. овог закона може добровољно предати предмете, о чему ће му се издати потврда о добровољној предаји, а предмети ће се депоновати у суд или ће суд на други начин на основу судске одлуке обезбиједити њихово чување.“

Одредбама важећег Закона није експлицитно ријешен институт добровољне предаје предмета, што је проузроковало практичне проблеме у његовој примјени и различито поступање судова, посматрано из аспекта законитости привременог одузимања предмета на такав начин. Због тога се показала потреба за регулисање овог правног института у циљу уједначеног поступања судова у његовој примјени.

Чланом 14. извршена је допуна постојећег Закона, тако што се послѣје члана 137. додаје нови члан 137а, који гласи „Наредба за креирање форензичке копије“.

Ријеч је о новој радњи доказивања која је у функцији ефикасности поступка.

Овом законском одредбом регулише се надлежност суда за њено издавање и поступак издавања наредбе, услови који морају бити испуњени за издавање наредбе, лица овлашћена за извршење наредбе за креирање форензичке копије, поступање са наредбом и форензичком копијом након њеног креирања, те са привремено одузетим предметима, као и начин чувања форензичке копије.

Чланом 15. измијењен је члан 147. у ставу 1. основног текста Закона, који регулише питање која лица се не могу саслушати као свједоци, тако да је овим измјенама у односу на малолетно лице, које с обзиром на узраст и душевну развијеност није способно да схвати значај права да не мора свједочити (тачка г) направљен изузетак, тако што је прописано да дијете које је непосредно оштећено кривичним дјелом – жртва кривичног дјела – може свједочити.

Чланом 16. измијењен је члан 148. став 1. тачка б) основног текста Закона. Ова одредба регулише круг сродника који могу одбити свједочење, прописујући да свједочење могу одбити сродници осумњиченог, односно оптуженог по крви у правој линији, сродници у побочној линији до трећег степена закључно, сродници до другог степена закључно. Овом измјеном направљен је изузетак, по коме се привилегија свједока да може одбити свједочење не односи на дијете које је непосредно оштећено кривичним дјелом (жртва кривичног дјела).

Наведене измјене су се показале као неопходне, јер је, посматрано из психолошког аспекта, могућност коришћења права на несвједочење супротна интересима и правима дјетета да добије заштиту и помоћ у трауматској ситуацији. У пракси има доста случајева гдје су дјеца жртве полног насиља инцестног типа (од блиских сродника, па чак и оца). Уколико би дијете које је жртва полног насиља

изабрало да не свједочи, онда би и даље било препуштено насиљу и траумама као посљедицама таквог насиља. Због тога је од посебне важности да се дефинише да се од законске привилегије која подразумијева право свједока да може одбити свједочење, изузму дјеца која су жртве насиља. Када су у питању дјеца и малолетници на чију штету је извршено кривично дјело, одредбе Закона о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку од надлежних органа који воде поступак захтијевају посебно обазриво поступање, а њихово саслушање се обавља уз помоћ педагога, психолога или другог стручног лица путем уређаја за пренос слике и звука, тако да суд, странке и бранилац могу постављати питања, а да не буду у истој просторији. Предложена измјена наведене законске одредбе је у складу са најбољим интересима дјетета, јер свједочењем дијете себе спасава од даљег насиља и трауме, а за њихово саслушање као свједока законом је прописана посебна процедура која подразумијева нарочиту обзривост, јер је ријеч о врло осјетљивој категорији лица с обзиром на узраст и на трауме којима су изложена извршењем кривичног дјела.

У члану 17. извршена је измјена члана 149. основног текста Закона, у складу са цитираном одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине, којом је утврђено да нису у складу са одредбама члана I/2. Устава Босне и Херцеговине одредбе члана 84. ст. 2, 3. и 4. ЗКП Босне и Херцеговине, које су садржајно компатибилне са одредбама члана 149. ст. 2, 3. и 4. Закона о кривичном поступку Републике Српске.

Ове одредбе регулишу питање имунитета свједоку, који користећи своје право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном гоњењу (ово право је регулисано у ставу 1. ове законске одредбе), пристане одговорити на та питања, под условом да му тужилац да имунитет од кривичног гоњења. У смислу наведених одредаба, тужилац може одустати од кривичног гоњења таквог свједока ради прибављања његових одговора у поступку против другог лица и такви одговори постају доказ оптужбе против тог другог лица.

Узимајући у обзир опште интересе у сузбијању тешких кривичних дјела, Уставни суд Босне и Херцеговине истиче да је то оправдан изузетак од начела легалитета кривичног гоњења и примјена начела опортунитета кривичног гоњења.

Уставни суд подсећа да захтјеви правне сигурности и владавине права траже да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и за њих предвидива, то јест довољно прецизна да она могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе до степена који је разуман у датим околностима, како би се према њима могла понашати, те кад се тај захтјев не поштује, неодређене и непрецизне правне норме отварају простор арбитрарном одлучивању надлежних тијела.

У том смислу, одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине наглашава се да члан I/2 Устава БиХ говори о начелу владавине права, из чега произлази захтјев за одређеност правних прописа о заштити људских права. Из уставноправног аспекта, обавеза законодавца је да при уређивању појединих института тог поступка уважава захтјеве које пред њега поставља Устав Босне и Херцеговине, а нарочито оне који произлазе из начела владавине права.

Слиједом тога, Уставни суд закључује да су наведене законске одредбе због непостојања јасних разграничења у вези са давањем имунитета и апсолутно дискреционог овлашћења код давања имунитета, односно због непрецизности и неодређености, саме по себи, супротне начелу владавине права, па је неопходно регулисати за која кривична дјела се даје имунитет, у којем поступку се ова врста имунитета може користити, те да поштовање предвиђених услова треба потврдити независан и непристрастан суд.

Дакле, оцијенивши да из наведених законских одредаба произлази да законодавац није поставио било какве законске услове, односно ограничења за давање

имунитета свједоку, Уставни суд Босне и Херцеговине указује на обавезу да се законом пропише за која кривична дјела се може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују, да с циљем доказивања тих дјела тужилац не би предузео кривично гоњење свједока.

Осим тога, Уставни суд Босне и Херцеговине закључује да је поред прописивања услова, односно ограничења (за која дјела се може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују да би са циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока), законодавац обавезан прописати судску контролу испуњености ових услова, јер је неопходно да законодавац искључи апсолутно дискрециону природу овлашћења која даје тужиоцу. Овај закључак образлаже тиме да тужилац у правном систему Босне и Херцеговине има улогу странке у поступку, а та чињеница не нуди довољне гаранције његове независности и непристрасности.

Коначно, Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине указује на потребу да се јасно дефинише питање кривичног гоњења свједока на којег се односе одредбе о имунитету.

У складу са изнесеним закључцима Уставног суда извршене су измјене и допуне наведених законских одредаба, тако што је став 2. овог члана цитиране законске одредбе прецизирао тако што регулише да ће свједок који користи право из става 1. овог члана, одговорити на та питања ако надлежни главни тужилац писмено изјави да неће предузети кривично гоњење свједока за радње које свједок наведе у свом исказу и примјерак писмене изјаве главног тужиоца уручиће се свједоку. У ставу 3. овог члана прописано је да изјаву из става 2. овог члана главни тужилац може дати под условом да је исказ свједока важан за доказивање да је друго лице починило кривично дјело из става 4. овог члана, а у ставу 4. овог члана регулисано је у поступку за која кривична дјела се може дати имунитет свједоку. Ријеч је о кривичним дјелима која због сложености откривања и доказивања, или због важности заштитног објекта оправдавају примјену начела опортунитета у конкретном кривичном предмету.

Даље, у ставу 5. овог члана прописано је да ће се у изјави из става 2. овог члана назначити да се она односи само на радње свједока које чине кривично дјело са прописаном мањом казном од казне која је прописана за кривично дјело у односу на које се даје исказ или поводом којег се води поступак и да се не може односити на кривична дјела за која је прописана казна затвора од најмање десет година, а став 6. овог члана регулише судску контролу изјаве главног тужиоца о давању имунитета свједоку, прописујући да ће суд рјешењем утврдити да ли је изјава главног тужиоца из става 2. овог члана у складу са ст. 4. и 5. овог члана и одредити адвоката за савјетника свједоку за вријеме саслушања. Ставом 7. овог члана регулисано је да након што суд донесе рјешење из става 6. овог члана, главни тужилац ће позвати свједока да да свој исказ, а прије саслушања свједок ће дати писмену изјаву да ће као свједок у кривичном поступку дати истинит исказ и да неће прећутати ништа што му је познато о кривичном дјелу о којем даје исказ и његовом учиниоцу.

Након што свједок да исказ, у ставу 8. овог члана регулисано је да ће главни тужилац донијети рјешење о имунитету свједока за кривично дјело које произлази из исказа свједока датог у складу са ставом 2. овог члана, а у рјешењу ће бити наведен чињенични опис и правна квалификација кривичног дјела за која се неће предузети кривично гоњење свједока.

Став 9. овог члана регулише да ако свједок у току кривичног поступка не поступи у складу са ставом 7. овог члана, главни тужилац ће донијети образложено рјешење, којим се ускраћује свједоку давање имунитета за кривично дјело на које се односио исказ свједока из става 2. овог члана. Тужилац ће ускратити имунитет и у случају да се радње које је свједок навео у свом исказу односе на кривична дјела за која се не може

дати имунитет у смислу ст. 4. и 5. овог члана. У тим случајевима, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока, а став 10. регулише да у случају да главни тужилац не донесе рјешење из става 8. овог члана, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока.

У ставу 11. овог члана прописано је да се против свједока из става 2. овог члана може предузети кривично гоњење за кривично дјело давања лажног исказа.

Чланом 18. измијењен је члан 151. став 5. основног текста Закона, на начин да се последије ријечи: „прије“ додају се ријечи: „и последије“, а што би значило да оштећеног кривичног дјелом није допуштено испитивати о његовом сексуалном животу, не само прије, како то регулише постојећа одредба, него и последије извршеног кривичног дјела, а све да би се спријечио покушај да се лице оштећено кривичним дјелом (нпр. силовања) извођењем доказа о сексуалном понашању прије и последије извршења кривичног дјела, прикаже као промискуитетно и одговорно за оно што јој се десило.

Чланом 19. извршена је измјена члана 182. у ставу 4. основног текста Закона, тако што се последије ријечи: „тужилац“ додају ријечи: „или овлашћено службено лице“. Овом измјеном регулише се да позив осумњиченом до подизања оптужнице, осим тужиоца може упутити и овлашћено службено лице. Овом измјеном обухваћене су ситуације када овлашћено службено лице поступа по захтјеву тужиоца у смислу одредаба члана 44. ЗКП РС.

Чланом 20. измијењен је члан 200. став 4. основног текста Закона, тако што је брисан. Наведена измјена била је неопходна јер је ранијим законским рјешењем притвор у истрази могао трајати најдуже шест мјесеци, а продужавање овог максимума усљедило је усклађивањем са Законом о кривичном поступку Босне и Херцеговине, којим је неосновано овај рок продужен. Притвор мора бити што краћи, одређује се када је већина доказа прикупљена, када још треба мало времена за прикупљање преосталих доказа и саслушање свједока и осумњиченог. Он не смије бити мјера за притисак на осумњиченог.

Чланом 21. мијењан је члан 203. став 3. основног текста Закона. Овој измјени се приступило јер укидање притвора не може бити санкција зато што суд није ријешо предмет по жалби у одређеном року ако и даље постоје разлози за притвор. За то су предвиђене посебне дисциплинске санкције за учеснике у поступку. Осим тога, у појединим предметима због израде пресуде, проблема са достављањем, продужењем рока за жалбу дешава се да спис другостепеном суду стигне пред сам истек рока.

Чланом 22. измијењен је члан 204. став 2. основног текста Закона. Одредба члана 204. регулише питање лишења слободе и задржавање. У ставу 1. прописано је правило да ће полицијски орган, након што лиши слободе лице за које постоје основи сумње да је починило кривично дјело, такво лице без одгађања, а најкасније у року од 24 сата спровести тужиоцу. У ставу 2. овог закона предвиђен је изузетак од тог правила када је ријеч о кривичном дјелу тероризма, тако што се то лице мора спровести тужиоцу у року од 72 часа.

Предложеним измјенама у ставу 2. предвиђен је изузетак за кривична дјела за која се може изрећи казна доживотног затвора, тако да се то лице мора спровести тужиоцу у року од 48 часова.

Овој измјени приступило се јер је ријеч се о најтежим кривичним дјелима, као што су тешко убиство – члан 125. став 1, обљуба са дјететом млађим од петнаест година – члан 172. став 4, убиство представника највиших органа Републике Српске – члан 281, кажњавање за најтеже облике кривичних дјела против уставног уређења Републике

Српске – члан 298. став 2, узимање талаца – члан 305. став 3, удруживање ради вршења кривичних дјела – члан 365. став 4. и извршење кривичног дјела у саставу криминалног удружења – члан 366. став 3. Кривичног законика Републике Српске.

Рок од 24 часа, који је према постојећој регулативи на располагању полицијском органу за спровођење јавном тужиоцу лица лишеног слободе под сумњом да је починило неко од наведених кривичних дјела је кратак за ефикасно прикупљање доказа и то првенствено због сложености ових кривичних дјела, а такође због географске распрострањености Републике Српске и неадекватне путне комуникације. На примјер, физички је тешко постићи да се у року од 24 часа такво лице спроведе јавном тужиоцу када се ради о кривичном дјелу из надлежности Републичког јавног тужилаштва које се са сједиштем налази у Бањој Луци, а кривично дјело се изврши и лице лиши слободе на територији која гравитира најудаљенијим источним и југоисточним границама Републике Српске. У том случају је потребно додатно вишечасовно вријеме за безбједан транспорт лица лишеног слободе ради његовог спровођења надлежном републичког јавном тужиоцу.

Чланом 23. измијењен је члан 212. основног текста Закона, тако што је прописано да се кућни ред у установама за издржавање притвора регулише у складу са одредбама овог закона и Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 63/18).

Потреба за измјеном ове одредбе и брисањем одредбе члана 427. став 2. тачка в) овог закона показала се усљед тога што је питање функционалне надлежности министра за доношење Правилника о кућном реду за извршење мјере притвора регулисано чланом 216. став 2. Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција. Будући да је двоструко нормирање истог питања проузроковало недоумице у пракси да ли се кућни ред у одјељењу за извршење мјере притвора регулише једним правилником министра, на овај начин је сасвим јасно и прецизно дефинисано то питање.

Чланом 24. извршена је измјена члана 213. основног текста Закона, тако што назив члана сада гласи: „Одобрење за гоњење учинилаца“, а став 2. овог члана се брише.

Разлози за ову измјену огледају се у томе што се на овај начин избјегло двоструко нормирање института гоњење по приједлогу.

Наиме, у оквиру новог поглавља IVа – ОШТЕЋЕНИ И ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ у члану 46г. детаљно је регулисан институт приједлога оштећеног за кривично гоњење, па се тиме показује сувишним да се исти институт регулише и овим чланом. Стога су из назива члана брисане ријечи: „и гоњење по приједлогу“, а брисан је став 2. који прописује рок за подношење приједлога надлежном тужиоцу.

Чланом 25. извршена је измјена члана 233. основног текста Закона у складу са наведеном одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У-5/16 од 1. јуна 2017. године, која регулише питање окончања истраге.

Овом одлуком Уставни суд је, између осталог, утврдио да одредбе члана 225. став 2. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине, које садржајно одговарају одредбама члана 233. став 2. Закона о кривичном поступку Републике Српске, нису у складу одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.е) Устава Босне и Херцеговине, јер одредба не задовољава начела владавине права, односно законодавац није водио рачуна о правима осумњичених и заштити права оштећених, чиме је угрозио правичност у истражном поступку из аспекта разумног рока.

Постојећа одредба члана 233. став 2. ЗКП Републике Српске регулисана је тако да ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од дана доношења наредбе о спровођењу истраге, а потребне мјере да би се истрага окончала предузеће колегијум Тужилаштва. Уставни суд закључује да у наведеној одредби није изричито наведено да се истрага мора завршити у року од шест мјесеци, нити је одређен рок у коме се истрага мора завршити. Такође, није јасна дефиниција колегијума Тужилаштва, јер по природи ствари и организацији Тужилаштва, о овим питањима треба да одлучује главни тужилац. У важећој одредби није дата могућност да осумњичени изјави притужбу због трајања истражног поступка, тако да оспорене одредбе омогућавају да појединац који се терети за кривично дјело, буде у стању неизвјесности и неупућености у сопствену судбину у неограниченом трајању истраге. Није прописана могућност да оштећени кривичним дјелом изјави притужбу због предугог трајања истражног поступка, тако да и се он, оштећен кривичним дјелом налази у стању неизвјесности, да ли је заправо осумњичени починио или није починио кривично дјело.

С тим у вези, Уставни суд Босне и Херцеговине наглашава утицај дуготрајности истраге на правичност одвијања кривичног поступка, кршење не само права осумњиченог на суђење у разумном року, већ и на кршење права оштећеног кривичним дјелом.

У циљу превазилажења мањкавости у законском регулисању овог института на које је указано одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине, извршене су измјене одредаба члана 223, тако што се ставом 2. овог члана регулише да је тужилац обавезан обавијестити главног тужиоца о разлозима неокончања истраге, ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге. Главни тужилац ће у том случају одредити нови рок за окончање истраге (у зависности од тежине дјела) који не може бити дужи од шест мјесеци, односно који не може бити дужи од једне године за кривична дјела за која се може изрећи казна затвора у трајању од десет година или тежа казна, те наложити предузимање потребних мјера да би се истрага окончала. Ставом 3. регулисано је да уколико истрагу није било могуће завршити у року из става 2. овог члана, тужилац ће о разлозима због којих истрага није завршена, у року од осам дана обавијестити главног тужиоца, осумњиченог и оштећеног, а ставом 4. регулисано је да осумњичени и оштећени могу у року од 15 дана од дана достављања обавијести из става 3. овог члана поднијети притужбу главном тужиоцу због трајања поступка. Уколико главни тужилац утврди да је притужба основана, одредиће нови рок у којем се, уколико постоје процесне претпоставке, истрага мора окончати, о чему ће обавијестити подносиоца притужбе. Главни тужилац ће тужиоцу издати обавезујуће упутство да у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу.

Чланом 26. извршена је измјена члана 224. основног текста Закона који регулише правни институт – наредба о спровођењу истраге, тако што је додавањем новог става 3. прописана обавеза тужиоца да истовремено са доношењем наредбе о спровођењу истраге обавијести оштећеног о покретању истраге и поучи га о његовим правима (да поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и да предложи привремене мјере за његово обезбјеђење, да укаже на чињенице и да предлаже доказе који су од важности за предмет доказивања, да ангажује пуномоћника из реда адвоката, те да разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ). Осим тога, ставом 5. регулисано је да оштећени притужбу подноси главном републичком

тужиоцу (умјесто канцеларији тужиоца), након што заприми обавјештење о неспровођењу истраге и разлозима за то.

Наведене измјене су инспирисане одређењем да се повећа обим права оштећеног у истрази, почев од њеног покретања (право на информацију да је истрага покренута и обиму његових права које има на располагању у овој фази поступка), као и настојањем да се осигура већи стандард заштите његовог права да захтијева контролу тужилачке одлуке о неспровођењу истраге (преношењем надлежности за одлучивање о притужби на главног републичког тужиоца).

Чланом 27. извршене су измјене члана 234, тако што је у ставу 6. допуњен појам прикривеног истражиоца, додавањем текста да је то лице које има одговарајућа овлашћења унутар полицијских органа Републике Српске, полицијских органа Босне и Херцеговине и полицијских органа других држава. Осим тога, у ставу 7. дефинисан је појам информатора, тако што је регулисано да је то лице из реда грађана које може бити и страни држављанин, а за вријеме ангажовања поступа по упутствима овлашћеног службеног лица и може, уз његову сагласност, бити опремљен техничком опремом за аудио и видео снимање ради документовања поступања.

Наведене измјене су у функцији ефикаснијег откривања тешких кривичних дјела, посебно из области организованог криминала и кривичних дјела из области прекограничног криминала, и кривичног гоњења њихових извршилаца.

Чланом 28. извршене су измјене члана 236. став 3. основног текста Закона тако што је укупно вријеме трајања истражних радњи тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који су у вези са њима из тачке г) овог става и надзирани превоз и испорука предмета из тачке е), продужено на рок од најдуже шест мјесеци.

Ову имјену оправдава чињеница да је за посебне истражне радње из члана 234. став 2. т. а), б) и в) прописано вријеме укупног трајања од шест мјесеци, па је због компатибилности у комбиновању посебне истражне радње из т. г) и е) овог закона са другим посебним истражним радњама потребно продужити укупни рок трајања до шест мјесеци и за ове посебне истражне радње. Приједлог за продужење рока најдужег трајања ових истражних радњи оправдавају и разлози практичне природе, јер је у међународним акцијама већег обима у којима учествује више земаља и полицијских агенција потребно вријеме за организовање акције контролисане испоруке, односно потребно је прикупити одређена одобрења и наредбе, ангажовати људске и материјалне ресурсе и покрити одређен простор који је у међународним оквирима веома велик и захтјеван.

Посебна истражна радња „надзирани превоз и испорука предмета“ има врло значајну практичну примјену на међународном плану, јер се њеним спровођењем могу прибавити знатни материјални докази у вези са одређеном криминалном дјелатношћу и једина је посебна истражна радња предвиђена међународном Конвенцијом УН-а против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, као и Конвенцијом УН-а против транснационалног организованог криминалитета, у циљу откривања, разјашњавања и доказивања кривичних дјела кријумчарења опојних дрога, оружја, муниције, злата, новца, возила, културних добара и других предмета проистеклих из вршења кривичних дјела или предмета који су средство извршења кривичних дјела.

Ова истражна радња је незамјењива истражна радња у међународној сарадњи и борби полицијских агенција против сузбијања, откривања и процесуирања кривичних дјела из области наркокриминала.

Да би се успјешно реализовала ова посебна истражна радња, она се мора комбиновати са другим посебним истражним радњама, а посебно са радњом „тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који су у вези с њима“, те је неопходно ускладити најдуже укупно вријеме трајања наведених истражних радњи.

Чланом 29. извршена је измјена члана 237. основног текста Закона, тако што се последије става 3. додаје нови став 4. који гласи:

„(4) Тужилац може од суда затражити да не обавјештава лице против којег је радња из члана 234. став 2. овог закона била предузета, уколико би ово обавјештење угрозило истрагу која се води против тог лица или других осумњичених лица. Лице против којег је радња била предузета обавијестиће се најкасније до подизања оптужнице против тог лица или других лица, или након обуставе истраге.“

Наиме, спровођење посебних истражних радњи најчешће подразумијева прикупљање доказа против више осумњичених лица припадника организованих криминалних група, који због сложености предмета веома често буду откривени у различито вријеме, па се и посебне истражне радње могу одређивати у различито вријеме против тих припадника организованих криминалних група. Како посебне истражне радње имају ограничено временско трајање, долази се у ситуацију да се према једном осумњиченом лицу посебне истражне радње обустављају због истека трајања ових радњи, а према другом оне још активно трају. Обавјештавање осумњиченог лица против кога су истекле посебне истражне радње значило би да би то лице могло обавијестити друго лице са којим је заједно извршио кривично дјело да се и против њега спроводе посебне истражне радње које су још у току, што би угрозило истрагу против тог или другог осумњиченог лица уколико би се осумњичена лица обавјештавала одмах након престанка примјене посебних истражних радњи.

Овом законском нормом даје се могућност тужиоцу да од суда затражи да не обавјештава лице против кога су посебне истражне радње предузете, да не би истрага била угрожена, али у сваком случају ова лица се морају обавијестити најкасније до подизања оптужнице, или након обуставе истраге.

Чланом 30. извршена је измјена члана 241. основног текста Закона који регулише питање подизања оптужнице.

Ова измјена је такође извршена ради усклађивања са одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У- 5/16 од 1. јуна 2017. године.

Наведеном одлуком Уставни суд је утврдио да одредба члана 226. став 1. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине није у складу са чланом I/2 Устава БиХ. Наведена законска одредба у цијелости је садржајно подударна са одредбом члана 241. став 1. Закона о кривичном поступку Републике Српске.

Неуставност наведене законске одредбе огледа се у томе што законодавац није прецизно одредио рок у којем је тужилац обавезан подићи оптужницу, нити је осигурао непосредну заштиту права оних чија би права могла бити повријеђена.

У контексту наведеног закључка Уставни суд Босне и Херцеговине наглашава потребу успостављања механизма којим би се заштитила права осумњичених и оштећених и за

фазу од окончања истраге до подизања оптужнице истраге. Посматрано из аспекта владавине права, Уставни суд наглашава да није релевантно које фазе у спровођењу истраге је законодавац прописао као нужне, већ је релевантан коначан резултат, с обзиром на то да се тек доношењем одлуке тужилаштва отклања неизвјесност лица у питању. Због тога је нужно осигурати континуитет заштите права осумњичених и оштећених.

Слиједом наведеног, измјене овог законског приједлога за наведену законску одредбу предвиђају рјешења која доприносе убрзању поступка, и која су у функцији заштите права на одбрану права осумњиченог лица, те права оштећених.

Измјене у ставу 1. овог члана огледају се у томе што је прописан рок од 30 дана у којем тужилац мора припремити и упутити оптужницу судији за претходно саслушање, рачунајући од дана када је окончање истраге забиљежено у спису. Пропуштање подизања оптужнице у законском року има за посљедицу обавјештавање главног тужиоца о разлозима неподизања оптужнице (став 2), који ће предузети мјере да поступајући тужилац у року који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу. О одређивању додатног рока обавијестиће се осумњичени и оштећени.

Ставом 3. овог члана регулисано је да је тужилац о неподизању оптужнице у додатном року дужан да обавијести главног тужиоца, осумњиченог и оштећеног, а осумњичени и оштећени имају право на притужбу главном тужиоцу у року од осам дана од дана истека додатног рока. Главни тужилац ће тужиоцу издати обавезујуће упуство да у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу.

Чланом 31. извршена је допуна одредбе члана 249. основног текста Закона, тако што предвиђа обавезу суда да о претпретресном рочишту обавијести оштећеног.

Ова измјена је извршена у вези са чланом 46в. који регулише институт преузимања кривичног гоњења од стране оштећеног, а нужност ове регулативе произлази из става 4. одредбе члана 46в. која прописује да ако оштећени није присутан на претпретресном рочишту или главном претресу, а уредно је позван, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта, сматра се да неће да настави гоњење и суд доноси рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Дакле, да би могла наступити наведена посљедица (у виду обуставе поступка или доношења одбијајуће пресуде) због пасивног држања оштећеног у поступку, неопходно је осигурати да оштећени буде обавијештен о рочишту.

Чланом 32. извршена је допуна постојећег текста Закона, тако што се последице члана 249. основног текста Закона додаје назив члана и нови члан 249а. „Обустава кривичног поступка“, који регулише питање доношења одговарајуће одлуке у облику рјешења када ван рочишта за главни претрес дође до одустанка тужиоца од кривичног гоњења.

Разлог за ове измјене огледа се у томе што постојећи законски текст не прописује овакву процесну ситуацију (премда је то ранији закон садржавао), што има за посљедицу неуједначену праксу судова приликом доношења одлуке којом се окончава поступак у оваквим процесним ситуацијама. Осим тога, одредбе члана 342. став 1. које регулишу питање понављања поступка претпоставља постојање и такве врсте одлуке

(рјешење којим је обустављен кривични поступак), иако постојеће законске одредбе нису регулисале у којим ситуацијама се доноси таква врста рјешења.

Чланом 33. извршена је допуна члана 279. став 1. основног текста Закона, тако што се у ставу 1. послјије ријечи: „прије“ додају ријечи: „и послјије“, а послјије ријечи: „раније“ додају се ријечи: „или касније“.

Ријеч је о одредби која регулише посебна правила о доказима у случају сексуалних деликата. У ставу 1. прописано је да оштећеног кривичним дјелом није допуштено испитивати о његовом сексуалном животу прије извршеног кривичног дјела које је предмет поступка, те да ниједан доказ који се износи да би показао раније сексуално искуство, понашање или сексуалну оријентацију оштећеног неће бити прихватљив.

Овим измјенама се та забрана у случају сексуалних деликата проширује и на сексуално искуство оштећеног и послјије извршеног кривичног дјела, а све да би се спријечио покушај да се лице оштећено кривичним дјелом извођењем доказа о сексуалном понашању прије и послјије извршења кривично дјела, прикаже као промискуитетно и одговорно за оно што јој се десило.

Чланом 34. извршена је измјена члана 288. у ставу 2. основног текста Закона па се послјије ријечи: „важних разлога“ додаје запета и ријечи: „или ако без законских разлога неће да дају исказ на главном претресу.“

У питању је одредба која прописује изузетке од непосредног извођења доказа на главном претресу.

Овом измјеном је поред исказа из истраге наведених у ставу 2. овог члана предвиђена могућност читања и коришћења као доказа исказа свједока датих у истрази ако свједоци без законског разлога неће да дају исказ на главном претресу.

Законски разлози који оправдавају одбијање свједочења се првенствено односе на ситуације које регулишу одредбе члана 148. (лица која могу одбити свједочење), члана 147. (лица која се не могу саслушати као свједоци) и члан 149. став 1. (право свједока да не одговара на поједина питања).

Оправданост оваквог законског приједлога произлази из законске обавезе свједока који је позван пред суд да свједочи. Тако одредбе члана 283. овог закона регулишу кажњавање свједока који без оправданог разлога одбије да свједочи на главном претресу и након упозорења на посљедице (новчана казна до 30.000 КМ, односно затвор до 30 дана ако и након новчаног кажњавања одбије да свједочи). Након тога друге мјере процесне дисциплине за свједока које би осигурале да свједок изврши своју законску обавезу свједочења, нису прописане законом. Па ако се ни наведеним казнама не осигура да свједок свједочи на главном претресу, онда је сасвим рационално и оправдано користити као доказ његов исказ који је дао у истрази. Вриједносни значај исказа свједока из истраге као доказа је ограничен (јер одбрана није имала могућност да испита свједока), па се у смислу одредаба члана 6.3.д. Европске конвенције за заштиту основних људских права и слобода на том исказу из истраге не може искључиво ни у одлучујућој мјери заснивати судска одлука.

Овакво законско рјешење је садржано и у Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и у кривичном процесном законодавству сусједних земаља (с тим што у Закону о кривичном поступку Србије и Закону о кривичном

поступку Хрватске ове изузетке који омогућавају читање исказа из истраге постављају знатно шире).

Чланом 35. извршена је измјена у члану 307. став 4. основног текста Закона тако што се последије ријечи: „имовинском захтјеву“ додају ријечи: „а ако је тужилац преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 46ј) оштећени може изјавити жалбу због свих жалбених основа због којих се пресуда може побијати (члан 310)“.

Наиме, одредба члана 307. регулише субјекте који могу изјавити жалбу на пресуду, а у ставу 4. ове законске одредбе прописано је да оштећени може побијати пресуду само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и одлуке о имовинско правном захтјеву.

Потреба за измјеном ове одредбе узрокована је увођењем оштећеног као тужиоца (супсидијарни тужилац) који преузима кривично гоњење у ситуацији кад јавни тужилац, након потврђивања оптужнице, изјави да одустаје од оптужнице. У том случају, оштећени као тужилац има сва права која припадају јавном тужиоцу (осим оних које јавни тужилац има као државни орган), укључујући и право да изјави жалбу због свих жалбених основа предвиђених чланом 310. овог закона. Преузимање кривичног гоњења од оштећеног због одустанка јавног тужиоца од оптужнице, не спречава јавног тужиоца да он касније у току вођења поступка по оптужби оштећеног као супсидијарног тужиоца, преузме кривично гоњење и заступање оптужнице (члан 46ј). У таквој процесној ситуацији оштећени (који је изгубио својство супсидијарног тужиоца јер је јавни тужилац преузео кривично гоњење) задржава право да може изјавити жалбу по свим основама које закон предвиђа одредбама члана 310. Закона.

Чланом 36. извршена је измјена у члану 311. став 1. тачка к) основног текста Закона, тако да се последије ријечи: „одлучним чињеницама“ додају ријечи: „или су ти разлози потпуно нејасни или у знатној мјери противрјечни“.

Цитирана законска одредба члана 311. у ставу 1. у тачки к) Закона регулише битне повреде одредаба кривичног поступка (као жалбени основ побијања пресуде) које се манифестују у мањкавостима изреке пресуде и разлога у образложењу. Постојећа одредба прописује да се ти недостаци изреке пресуде огледају у неразумљивости изреке, те противрјечности изреке самој себи (унутрашња противрјечност изреке) и противрјечности изреке разлозима у образложењу, а када су у питању мањкавости које се односе на образложење, оне се манифестују у недостатку разлога уопште или недостатку разлога о одлучним чињеницама.

При томе је при регулисању могућих облика у којима се појављују мањкавости образложења писмено израђене пресуде (а који манифестују битну повреду одредаба кривичног поступка) изостављен облик повреде који се огледа у томе да су дати разлози у образложењу потпуно нејасни или у знатној мјери противрјечни, премда је ранији процесни закон прописивао и овај облик повреде. Овај облик битне повреде одредаба кривичног поступка такође је садржан и у процесним законима земаља у окружењу.

Како наведени облик битне повреде представља недостатак образложења пресуде таквог карактера да услед таквих нејасноћа разлога или знатних међусобних противрјечности разлога који су дати у образложењу, није могуће испитати законитост

и правилност пресуде, показује се као оправдан законски приједлог за регулисање и овог облика битне повреде одредаба кривичног поступка.

У члану 37. извршена је измјена члана 351. основног текста Закона, тако да се у ставу 1. последије ријечи: „поднијети“ додаје се ријеч: „републички“, а у ставу 2. ријеч: „Тужилац“ замјењује се ријечима: „Републички тужилац“.

Цитирана законска одредба у ставу 1. регулише питање овлашћених лица која могу поднијети захтјев за заштиту законитости, као специфичан и врло рестриктиван ванредни правни лијек који се може поднијети против правоснажних пресуда, уз услов да су те пресуде биле предмет побијања жалбом као редовним правним лијеком. Постојеће законско рјешење дефинише да овај правни лијек могу поднијети тужилац, осуђени и бранилац, а након смрти осуђеног, захтјев у његову корист могу поднијети и лица из члана 307. став 2. Закона (исти круг лица која су овлашћена да изјаве жалбу у корист оптуженог). Ставом 2. ове одредбе прописано је да тужилац може поднијети захтјев за заштиту законитости на штету али и у корист осуђеног.

Дакле, из диспозиције цитиране законске одредбе произлази да овај ванредни правни лијек може поднијети и окружни тужилац. Оправданост измјене по којој се надлежност преноси на републичког јавног тужиоца заснива се на чињеницама да о захтјеву одлучује Врховни суд Републике Српске пред којим поступа републички тужилац, да се ради о ванредном правном лијеку којим се тражи оцјена законитости (из аспекта повреде Кривичног законика и повреде права на одбрану) правоснажних пресуда које су биле предмет преиспитивања у поступку по жалби, на значају овог ванредног правног средства за уједначавање судске праксе на цијелој територији Републике Српске. Осим тога оправдано је очекивање да републички тужилац прати одлуке свих нижих тужилаштава и судова, због чега може имати и најбољу процјену када треба поднијети овај ванредни правни лијек. У наведеним аргументима су садржани разлози који оправдавају предложену законску измјену која искључује могућност да окружни јавни тужилац може поднијети овај ванредни правни лијек.

Члан 38. дефинише измјену члана 353. основног текста Закона тако што се у ставу 1. ријеч: „Тужиоцу“ замјењује се ријечима: „Републичком тужиоцу“.

Ова одредба у ставу 1. регулише питање подношења одговора на захтјев за заштиту законитости. Предложена измјена је у функцији усаглашавања са измјенама претходног члана којим је одређено да овај ванредни правни лијек може поднијети републички тужилац, па слиједом тога је једино овлашћен да поднесе одговор на захтјев за заштиту законитости противне странке и бранилац, када му се примјерак захтјева достаља са списима предмета.

Чланом 39. извршена је измјена која се огледа у брисању Главе „XXV – Посебне одредбе о изрицању судске опомене“ са чл. 377. до 381.

Доношењем Кривичног законика Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 64/17) из система кривичних санкција брисана је судска опомена.

Слиједом тога постале су непотребне посебне одредбе којим се регулише поступак изрицања судске опомене садржане у Закону о кривичном поступку Републике Српске, те се из разлога усаглашавања са одредбама Кривичног законика извршило усаглашавање у одредбама овог закона.

У члану 40. извршена је измјена члана 427. основног текста Закона на начин да је тачка в) у ставу 2. брисана. Брисаном одредбом прописана обавеза министра правде да ће донијети пропис о кућном реду у установама за издражавање притвора из члана 212. овог закона. Разлози за брисање ове одредбе компатибилни су са разлозима у образложењу из члана 23. овог закона, којим су извршене измјене члана 212. основног текста Закона.

У члану 41. прописана је прелазна одредба којом се регулише да се одредба члана 20. овог закона неће примјењивати на одлуке донесене на основу одредаба члана 200. став 4. које су постале правоснажне прије ступања на снагу овог закона.

Одлуке о којима је ријеч у овом члану су рјешења Врховног суда Републике Српске која се доносе изузетно, у нарочито сложеним предметима који се односе на кривична дјела за која је прописана казна дуготрајног затвора, а тим рјешењима је у фази истраге притвор продужен преко шест мјесеци за још најдуже три мјесеца). Циљ који се овом прелазном одредбом жели постићи се огледа у томе да се правно дејство измјене члана 200. којом је брисан став 4. (који изузетно прописује могућност продужења притвора у истрази и преко шест мјесеци, а најдуже за још три мјесеца), искључи на ситуације гдје је већ правоснажним рјешењем притвор продужен на основу законске одредбе која се овим законским измјенама брише.

VI ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА ЗАКОНА, ДРУГИХ ПРОПИСА И ОПШТИХ АКТА НА УВОЂЕЊЕ НОВИХ, ИЗМЈЕНУ ИЛИ УКИДАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ ФОРМАЛНОСТИ КОЈЕ ОПТЕРЕЂУЈУ ПРИВРЕДНО ПОСЛОВАЊЕ

Увидом у спроведени процес методологије кратке процјене утицаја прописа на Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске, Министарство привреде и предузетништва у Мишљењу број: 18.06-020-4331/19 од 18. децембра 2019. године, констатује сљедеће:

- Да је Нацрт закона планиран Програмом рада Народне скупштине Републике Српске за 2019. годину.
- Да је обрађивач правилно анализирао постојеће стање и дефинисао проблем у Обрасцу о спровођењу скраћеног ПУП-а, те да је проблем саставни дио „Разлога за доношење или измјену и/или допуну закона“.
- Да је обрађивач правилно дефинисао циљ који се жели постићи законом.

У вези са процесом консултација, обрађивач наводи да је за израду овог нацрта именована радна група коју су чинили представници правосудних институција, Управе за организовани и тешки криминалитет, Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова, те представници Окружног и Републичког јавног тужилаштва Републике Српске. Нацрт је објављен на интернет страници Владе Републике Српске, а у року остављеном за прикупљање коментара, није било пристиглих примједби и сугестија.

Код утврђивања опција за рјешавање проблема, обрађивач навео да је регулаторна промјена једина опција за рјешавање проблема и остварење циљева.

У вези са утицајем на пословно окружење, обрађивач је навео да Нацрт неће имати утицаја на рад привредних друштава нити на трошкове пословања истих.

Што се тиче утицаја на јавне буџете, обрађивач је навео да Нацрт закона неће имати утицај на јавне буџете.

У вези са социјалним утицајима обрађивач наводи да ће се предметним измјенама и допунама пружити већи степен заштите гарантованих права учесницима у кривичном поступку, а нарочито у области имунитета свједока који користи право да не одговара на поједина питања. С тим у вези направљен је изузетак од правила која лица не могу бити саслушана као свједоци, односно која могу да одбију свједочење. Тај изузетак се односи на дјете које је непосредно оштећено кривичним дјелом. Обрађивач наводи да су ове измјене биле неопходне, јер посматрано са психолошког аспекта, постојање и могућност коришћења права на не свједочење, супротна је интересима и правима дјетета да добије правовремену заштиту и помоћ. Обрађивач наводи да је то још више изражено у случајевима у којима је дјете жртва полног насиља (посебно када је учинилац близак сродник). Због тога је битно да се од горе наведене привилегије изузму дјеча како би се што лакше доказало чињење кривичног дјела, а дјеча заштитила од даљих насиља и траума. Наравно саслушање ове категорије лица одвија се по посебним процедурама које подразумјевају нарочиту обазривост. Поред наведеног, обрађивач истиче да су измјене и допуне које дозвољавају оштећеном да настави кривични поступак у случајевима када тужилац одустане од подигнуте оптужнице извршене у интересу оштећеног и да му се на овај начин у значајној мјери проширује круг права која може користити у току кривичног поступка, а кривичноправна заштита ових лица добија на значају.

У вези са утицајем на животну средину, обрађивач наводи да Нацрт неће имати утицаја на животну средину.

Овим нацртом не дефинишу се нове формалности нити се предвиђа укидање и/или измјена постојећих формалности.

Министарство привреде и предузетништва утврдило је да је обрађивач, приликом примјене скраћеног процеса процјене утицаја прописа, поступио у складу с методологијом прописаном у т. VI и VIII Одлуке о спровођењу процеса процјене утицаја прописа у поступку израде прописа.

VII УЧЕШЋЕ У ЈАВНОСТИ И КОНСУЛТАЦИЈЕ У ИЗРАДИ ЗАКОНА

У складу са чланом 36. став 1. тачка 9) Пословника Владе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 123/18), те т. 4. и 15. Смјерница за поступање републичких органа управе о учешћу у јавности и консултацијама у изради закона („Службени гласник Републике Српске“, бр. 123/08 и 73/12), обрађивач Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о Кривичном поступку Републике Српске, утврдио је да је Закон од интереса за јавност. Текст Закона је објављен на интернет страници (www.vladars.net), са остављеним роком од осам дана, ради достављања примједба и сугестија. У датом року није било примједба и сугестија.

VIII ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна додатна средства из буџета Републике Српске.

ПРИЛОГ

ЗАКОН О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

(Текст предложених измјена и допуна уграђен у текст Закона)

Принцип акузаторности

Члан 16.

(1) Кривични поступак се може покренути и спровести само по захтјеву тужиоца.

(2) Ако тужилац, након потврђивања оптужнице, изјави да одустаје од оптужнице, оштећени као тужилац може преузети кривично гоњење под условима прописаним овим законом.

Принцип легалитета кривичног гоњења

Члан 17.

(1) Тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је учињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано.

(2) За поједина кривична дјела, када је то прописано законом, тужилац може предузети кривично гоњење само на основу приједлога оштећеног.

2. Значење израза

Основни појмови

Члан 20.

Осим ако овим законом није другачије одређено, поједини изрази употребљени у овом закону имају сљедећа значења:

а) осумњичени је лице за које постоје основи сумње да је учинило кривично дјело,

б) оптужени је лице против којег је једна или више тачака у оптужници потврђена, као и лице за које је поводом приједлога за изрицање мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења одређен главни претрес,

в) осуђени је лице за које је правоснажном одлуком суда утврђено да је кривично одговорно за одређено кривично дјело или да је починилац противправног дјела које је у закону одређено као кривично дјело, осим ако се на основу одредаба Кривичног законика сматра неосуђиваним,

г) судија за претходни поступак је судија који у току истраге поступа у случајевима када је то прописано овим законом,

д) судија за претходно саслушање је судија који након подизања оптужнице поступа у случајевима када је то прописано овим законом и који има овлашћења судије за претходни поступак,

ђ) странке су тужилац, осумњичени, односно оптужени и осуђени,

е) супружник и ванбрачни супружник су она лица која тај статус имају према породичном праву,

ж) овлашћено службено лице је лице које има одговарајућа овлашћења унутар полицијских органа Републике Српске, полицијских органа Босне и Херцеговине,

укључујући и Државну агенцију за истраге и заштиту и Граничну полицију Босне и Херцеговине, судске полиције, царинских органа и пореских органа. Овлашћена службена лица су и стручни сарадници, односно истражиоци тужилаштва који раде по овлашћењима тужиоца,

з) оштећени је лице коме је лично или имовинско право кривичним дјелом повријеђено или угрожено,

и) правна лица су јавна предузећа, удружења, фирме и друга привредна друштва која су као таква дефинисана у Кривичном закону,

ј) истрага обухвата активности предузете од тужиоца или овлашћеног службеног лица у складу са овим законом, укључујући прикупљање и чување обавјештења и доказа,

к) унакрсно испитивање је испитивање свједока и вјештака од странке, односно браниоца која није позвала свједока, односно вјештака,

л) директно испитивање је испитивање свједока и вјештака од странке, односно браниоца која је позвала свједока, односно вјештака,

љ) основана сумња је већи степен сумње заснован на прикупљеним доказима који упућују на закључак да је извршено кривично дјело,

м) забиљешке и списи су слова, ријечи или бројке или њихов еквивалент, записане руком, откуцане писаћом машином, одштампане, фотокопирани, фотографисане, забиљешене магнетским импулсима, механички или електронски или неким другим обликом сакупљања података,

н) фотографије су фотографски, дигитални и рендгенски снимци, видео-траке и филмови,

њ) оригинал је спис или снимак или сличан еквивалент којим се остварује исто дејство од лица које га пише, снима или издаје. Оригинал фотографије укључују негатив и све копије. Ако су подаци похрањени у компјутеру или сличном уређају за аутоматску обраду података, оригинал је и сваки одштампани примјерак или оком видљиви похрањени податак,

о) копија је пресликавање оригинала или матрице, укључујући увећања или умањења, механичким или електронским преснимавањем, хемијском репродукцијом или неком другом еквивалентном техником којом се прецизно репродукује оригинал,

п) телекомуникацијска адреса је сваки телефонски број, линијски или мобилни или интернет адреса коју посједује или користи одређено лице,

р) компјутерски систем је свака справа или скуп међусобно спојених или повезаних справа, од којих једна или више њих на основу програма аутоматски обрађују податке,

с) компјутерски подаци означавају свако исказивање чињеница, информација или концепата у облику прикладном за обраду у компјутерском систему, укључујући и програм који је у стању проузроковати да компјутерски систем изврши одређену функцију и

т) оштећени као тужилац је лице које је под условима прописаним овим законом преузело кривично гоњење када тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице.

Састав суда
Члан 24.

(1) У првом степену судови суде у вијећима састављеним од троје судија, а за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година, у првом степену суди судија појединац.

(2) У другом и трећем степену суди вијеће састављено од троје судија.

(3) О захтјеву за заштиту законитости Врховни суд одлучује у вијећу састављеном од пет судија.

(4) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, предсједник суда и предсједник вијећа одлучују у случајевима предвиђеним у овом закону.

(5) У вијећу састављеном од троје судија суд одлучује о жалбама против рјешења када је то одређено овим законом и доноси друге одлуке ван главног претреса.

(6) У вијећу састављеном од троје судија суд одлучује и о захтјеву за понављање поступка.

Поступак за изузеће

Члан 39.

(1) Судија, чим сазна да постоји неки од разлога за изузеће из члана 37. т. а) до д) овог закона, дужан је да прекине сваки рад на том предмету и да о томе обавијести предсједника суда. Ако судија сматра да постоје околности из члана 37. тачка ђ) овог закона, обавијестиће о томе предсједника суда, **који ће му одредити замјену.**

(2) О изузећу судије из става 1. овог члана одлучује предсједник суда.

Одлучивање по захтјеву за изузеће

Члан 40.

(1) О захтјеву за изузеће из члана 38. овог закона одлучује **предсједник суда.**

(2) Ако се тражи само изузеће предсједника суда, одлуку о изузећу доноси предсједник непосредно вишег суда, а ако се тражи изузеће предсједника Врховног суда, одлука се доноси на општој сједници тог суда.

(3) Прије доношења рјешења о изузећу прибавиће се изјава судије, односно предсједника суда, а по потреби спровешће се и други извиђаји.

(4) Против рјешења којим се усваја или одбија захтјев за изузеће није допуштена жалба.

(5) Ако је захтјев за изузеће из члана 37. тачка ђ) овог закона поднесен послвије почетка главног претреса или ако је поступљено противно одредбама члана 38. ст. 4. и 5. овог закона, захтјев ће се одбацити у цјелини, односно дјелимично. Рјешење којим се захтјев одбацује доноси вијеће из члана 24. став 5. овог закона. У доношењу тог рјешења не може учествовати судија чије се изузеће тражи. Против рјешења којим се захтјев одбацује није допуштена жалба.

Изузеће тужиоца и других учесника у поступку

Члан 42.

(1) Одредбе о изузећу судије сходно ће се примјењивати и на тужиоце и лица која су на основу закона овлашћена да тужиоца заступају у поступку, записничаре, судске тумаче, стручна лица и на вјештаке - ако за њих није нешто друго одређено.

(2) О изузећу тужиоца одлучује главни тужилац, о изузећу главног окружног тужиоца одлучује главни републички тужилац, а о изузећу главног републичког тужиоца одлучује колегијум тужилаца Републичког тужилаштва.

(3) О изузећу записничара, тумача, стручног лица и вјештака одлучује вијеће, предсједник вијећа или судија, а до подизања оптужнице - тужилац.

(4) Када овлашћена службена лица предузимају истражне радње на основу овог закона, о њиховом изузећу одлучује тужилац. Ако приликом предузимања ових радњи

учествује записничар, о његовом изузећу одлучује службено лице које предузима радњу.

Сукоб надлежности
Члан 45.

Сукоб надлежности између тужилаштва рјешава главни републички тужилац.

Принцип мутабилитета
Члан 46.

Тужилац може одустати од гоњења до завршетка главног претреса, а пред вишим судом - када је то предвиђено овим законом.

ГЛАВА IVa.
ОШТЕЋЕНИ И ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ
1. Оштећени

Права оштећеног
Члан 46a.

- (1) Оштећени има право да:
- а) поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и да предложи привремене мјере за његово обезбјеђење,
 - б) укаже на чињенице и предлаже доказе који су од важности за предмет доказивања,
 - в) ангажује пуномоћника из реда адвоката,
 - г) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ,
 - д) буде обавијештен о спровођењу истраге, о покретању истраге, о обустави истраге, о повлачењу оптужнице или о одустанку тужиоца од оптужнице,
 - ђ) поднесе притужбу када је то овим законом одређено,
 - е) буде поучен о могућности да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу када је то овим законом одређено,
 - ж) присуствује претпретресном рочишту,
 - з) присуствује главном претресу и учествује у извођењу доказа,
 - и) поднесе жалбу против одлуке о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтјеву,
 - ј) буде обавијештен о исходу поступка и да му се достави правоснажна пресуда и
 - к) предузима друге радње када је то одређено овим законом.
- (2) Оштећеном се може ускратити право да разматра списе и разгледа предмете ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.
- (3) Тужилац и суд ће упознати оштећеног са правима из става 1. овог члана.

Притужба оштећеног
Члан 46б.

(1) Ако тужилац донесе наредбу о неспровођењу истраге, обустави истрагу, или одустане од кривичног гоњења до потврђивања оптужнице, дужан је да у року од осам дана од дана доношења наредбе о томе обавијести оштећеног и поучи оштећеног да може поднијети притужбу главном републичком тужиоцу.

(2) Оштећени има право да поднесе притужбу у року од осам дана од дана када је примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана. Ако оштећени није примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана, може да поднесе притужбу у року од три мјесеца од дана када је тужилац донио наредбу о неспровођењу истраге, обуставио истрагу, повукао оптужницу, или одустао од кривичног гоњења.

(3) Главни републички тужилац ће у року од 30 дана, а у сложеним предметима до три мјесеца од дана пријема притужбе из става 2. овог члана, одбити или усвојити притужбу рјешењем против којег није дозвољена жалба нити приговор. Рјешењем којим усваја притужбу главни републички тужилац ће издати обавезујуће упутство поступајућем тужиоцу да предузме, односно настави кривично гоњење.

(4) Оштећени има право да поднесе притужбу главном тужиоцу због трајања поступка када истрага није завршена у новом року који је одредио главни тужилац (члан 233. став 4) и ако оптужница не буде подигнута ни у додатном року који је одредио главни тужилац (члан 241. став 3).

Преузимање кривичног гоњења од оштећеног
Члан 46в.

(1) Ако тужилац након потврђивања оптужнице изјави да одустаје од оптужнице, суд ће питати оштећеног да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу. Ако оштећени није присутан, суд ће га у року од осам дана обавијестити о одустанку тужиоца од оптужнице и поучити га да може да се изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу.

(2) Оштећени је дужан да се одмах или у року од осам дана од дана када је примио обавјештење и поуку из става 1. овог члана изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужницу, а ако није примио обавјештење и поуку, у року од три мјесеца од дана када је тужилац изјавио да одустаје од оптужнице.

(3) Ако оштећени изјави да преузима кривично гоњење, суд ће наставити, односно одредити главни претрес. У случају да се оштећени не изјасни у року из става 2. овог члана или изјави да не жели да преузме кривично гоњење, суд доноси рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

(4) Ако оштећени није присутан на претпретресном рочишту или главном претресу, а уредно је позван, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта, сматра се да неће да настави кривично гоњење и суд доноси рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Приједлог за кривично гоњење
Члан 46г.

(1) За кривична дјела за која се гони по приједлогу оштећеног, приједлог се подноси надлежном тужиоцу.

(2) Приједлог за кривично гоњење подноси се у року од три мјесеца од дана када је оштећени сазнао за кривично дјело и извршиоца кривичног дјела.

(3) Ако је оштећени поднио пријаву или приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку, сматра се да је тиме поднио и приједлог за кривично гоњење.

(4) Ако је кривичним дјелом оштећено више лица, кривично гоњење ће се предузети, односно наставити по приједлогу било ког оштећеног.

Дужност оштећеног
Члан 46д.

Оштећени, као и његов законски заступник и пуномоћник дужни су да о свакој промјени адресе пребивалишта или боравишта обавијесте тужиоца или суд пред којим се води кривични поступак.

Законски заступник оштећеног
Члан 46ђ.

Ако је оштећени дијете или лице које је потпуно лишено пословне способности, његов законски заступник је овлашћен да даје све изјаве и да предузима све радње на које је по овом закону овлашћен оштећени. Законски заступник може своја права да врши преко пуномоћника.

Правни сљедник оштећеног
Члан 46е.

(1) Ако оштећени умре у току рока за давање изјаве суду о преузимању кривичног гоњења или за подношење приједлога тужиоцу за кривично гоњење, односно у току поступка, његов законски заступник, брачни, односно ванбрачни супружник, дјеца, родитељи, усвојилац, усвојеник, брат и сестра могу у року од три мјесеца послје његове смрти дати изјаву да преузимају кривично гоњење или поднијети приједлог, односно дати изјаву да остају при приједлогу.

(2) Одредбе става 1. овог члана сходно се примјењују и на правног сљедника правног лица које је престало да постоји.

2. Оштећени као тужилац

Права оштећеног као тужиоца
Члан 46ж.

(1) Оштећени као тужилац има право да:

- а) заступа оптужбу, у складу са одредбама овог закона,
- б) поднесе приједлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтјева и да предложи привремене мјере за његово обезбјеђење,
- в) ангажује пуномоћника из реда адвоката и
- г) предузима друге радње, када је то одређено овим законом.

(2) Поред права из става 1. овог члана, оштећени као тужилац има права која припадају тужиоцу, осим оних права која тужилац има као државни орган.

Престанак својства оштећеног као тужиоца Члан 46з.

Својство оштећеног као тужиоца престаје:

- а) одустанком од оптужбе,**
- б) преузимањем кривичног гоњења од стране тужиоца и**
- в) смрћу, односно престанком правног лица.**

Одустанак од оптужбе Члан 46и.

(1) Оштећени као тужилац може својом изјавом суду пред којим се води кривични поступак одустати од оптужбе до завршетка главног претреса или претреса пред другостепеним судом. Изјава о одустанку је неопозива.

(2) Ако оштећени као тужилац не дође на претпретресно рочиште или главни претрес, иако је уредно обавијештен или му се обавијест није могла уручити због непријављивања суду промјене адресе пребивалишта или боравишта, сматраће се да је одустао од оптужбе и суд ће донијети рјешење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Преузимање кривичног гоњења од стране тужиоца Члан 46ј.

У поступку који се води по оптужби оштећеног као тужиоца, тужилац има право да до завршетка главног претреса преузме кривично гоњење и заступање оптужбе.

Сходна примјена одредаба о оштећеном Члан 46к.

На оштећеног као тужиоца сходно се примјењују одредбе члана 46г. став 4. и чл. 46д, 46ђ. и 46е. овог закона.

Када осумњичени, односно оптужени мора имати браниоца Члан 53.

(1) Осумњичени, односно оптужени мора имати браниоца већ приликом првог испитивања ако је нијем или глуп или ако је осумњичен за кривично дјело за које се може изрећи казна доживотног затвора.

(2) Осумњичени, односно оптужени мора имати браниоца приликом изјашњења о приједлогу за одређивање притвора, за вријеме док притвор траје.

(3) Након подизања оптужнице за кривично дјело за које се може изрећи казна од десет година затвора или тежа казна, оптужени мора имати браниоца у вријеме достављања оптужнице.

(4) Ако осумњичени, односно оптужени у случајевима обавезне одбране не узме сам браниоца или браниоца не ангажују лица из члана 47. став 3. овог закона, председник надлежног суда поставиће му браниоца за даљи ток кривичног

поступка до правоснажности пресуде, а ако је изречена казна доживотног затвора и за поступак по ванредним правним лијековима. Када се оптуженом постави бранилац последије потврђивања оптужнице, о томе ће оптужени бити обавијештен заједно са достављањем оптужнице. Ако оптужени у случају обавезне одбране остане без браниоца у току поступка, а сам не узме другог браниоца, предсједник суда пред којим се води поступак поставиће му браниоца.

(5) Бранилац ће бити постављен осумњиченом, односно оптуженом ако суд утврди да је то због сложености предмета, менталног здравља осумњиченог, односно оптуженог или других околности у интересу правде.

(6) Предсједник надлежног суда ће браниоца из става 4. овог члана поставити по редослиједу адвоката са списка адвоката који доставља Адвокатска комора Републике Српске (у даљем тексту: Адвокатска комора).

(7) Адвокатска комора је дужна да у списку из става 6. овог члана наведе датум уписа адвоката у именик адвоката и да приликом сачињавања списка води рачуна о томе да практични или стручни рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити ефикасна.

Постављање браниоца због слабог имовинског стања Члан 54.

(1) Када не постоје услови за обавезну одбрану, а поступак се води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора три године или тежа казна или када то захтијевају интереси правичности без обзира на запријећену казну, осумњиченом, односно оптуженом ће се, на његов захтјев, поставити бранилац, ако према свом имовном стању не може сносити трошкове одбране.

(2) Захтјев за постављање браниоца из става 1. овог члана може се поднијети у току цијелог кривичног поступка.

(3) Браниоца из става 1. овог члана поставља предсједник надлежног суда.

(4) Захтјев за постављање браниоца због слабог имовинског стања евидентира се у спису. Суд ће на основу утврђеног имовинског стања осумњиченог, односно оптуженог донијети одлуку о захтјеву без одгађања.

Разрјешење постављеног браниоца Члан 57.

(1) Умјесто постављеног браниоца, осумњичени, односно оптужени може сам узети другог браниоца. У том случају, разријешити се постављени бранилац.

(2) Постављени бранилац може само из оправданих разлога тражити да буде разријешен.

(3) О разрјешењу браниоца у случају из ст. 1. и 2. овог члана, у току истраге одлучује судија за претходни поступак; након подизања оптужнице – судија за претходно саслушање; у току главног претреса – судија, односно вијеће, а у жалбеном поступку – предсједник првостепеног вијећа, односно вијеће надлежно за одлучивање по жалби. Против ове одлуке није допуштена жалба.

(4) Предсједник надлежног суда, може на захтјев осумњиченог, односно оптуженог, или уз његов пристанак разријешити постављеног браниоца који неодговорно врши своју дужност. Умјесто разријешеног браниоца поставиће се други бранилац. О разрјешењу браниоца обавијестиће се Адвокатска комора.

Привремено одузимање предмета без наредбе
Члан 130.

(1) Предмети из члана 129. став 1. овог закона могу се привремено одузети и без наредбе суда, уколико постоји опасност од одгађања. Уколико се лице које се претреса изричито успротиви одузимању предмета, тужилац ће у року од 72 часа од извршеног претреса поднијети захтјев судији за претходни поступак за накнадно одобрење одузимања предмета.

(2) Уколико судија за претходни поступак одбије захтјев тужиоца, одузети предмети се не могу користити као доказ у кривичном поступку. Привремено одузети предмети ће се одмах вратити лицу од којег су одузети.

Добровољна предаја предмета
Члан 130а.

Лице које држи предмете из члана 129. став 1. овог закона може добровољно предати предмете, о чему ће му се издати потврда о добровољној предаји, а предмети ће се депоновати у суд или ће суд на други начин на основу судске одлуке обезбиједити њихово чување.

Наредба оператеру телекомуникација
Члан 137.

(1) Ако постоје основи сумње да је неко лице починило кривично дјело, суд може на основу приједлога тужиоца или на приједлог овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца наредити да оператер телекомуникација или друго правно лице које врши пружање телекомуникационих услуга достави податке о коришћењу телекомуникационих услуга тог лица, ако би такви подаци могли да буду доказ у кривичном поступку или да послуже за прикупљање информација које могу да буду од користи у кривичном поступку.

(2) У хитним случајевима тужилац може да нареди радње из става 1. овог члана и добијени подаци ће се запечатити док не буде издата судска наредба. О предузетим мјерама тужилац одмах обавјештава судију за претходни поступак, који може у року од 72 часа издати наредбу. У случају да судија за претходни поступак не изда наредбу, тужилац ће податке вратити без претходног отварања.

(3) Радње из става 1. овог члана могу се одредити и према лицу за које постоје основи сумње да учиниоцу, односно од учиниоца преноси информације у вези са кривичним дјелом, односно да учинилац користи његово средство телекомуникације.

(4) Оператери телекомуникација или друга правна лица који пружају телекомуникационе услуге дужни су да тужиоцу и полицијским органима омогуће спровођење мјера из става 1. овог члана.

Наредба за креирање форензичке копије
Члан 137а.

(1) Ако има довољно основа за сумњу да се на привремено одузетим предметима а који представљају покретне ствари, односно компјутере, мобилне телефоне, компјутерски систем, уређаје за похрањивање компјутерских и електронских података налазе трагови кривичног дјела, суд може издати наредбу за креирање форензичке копије.

(2) Наредбу за креирање форензичке копије може издати суд на приједлог тужиоца или на приједлог овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца.

(3) Наредбу за креирање форензичке копије ће извршити посебно обучена овлашћена службена лица или друго стручно лице уз присуство овлашћеног службеног лица.

(4) О креирању форензичке копије овлашћена службена лица ће сачинити записник. У записник ће се унијети и тачно описати привремено одузети предмети на које се наредба односи, те унијети јединстена идентификациона ознака форензичке копије.

(5) Након креирања форензичке копије на основу наредбе, овлашћено службено лице мора, без одгађања, вратити суду наредбу и предати форензичку копију заједно са привремено одузетим предметима.

(6) Након пријема форензичке копије, суд ће ту копију задржати под својим надзором или на други начин обезбиједити њено чување.

Лица која се не могу саслушати као свједоци

Члан 147.

(1) Не може се саслушати као свједок:

а) лице које би својим исказом повриједило дужност чувања државне, војне или службене тајне, док га надлежни орган не ослободи те дужности,

б) бранилац осумњиченог, односно оптуженог у погледу чињеница које су му постале познате у својству браниоца,

в) лице које би својим исказом повриједило дужност чувања професионалне тајне (вјерски службеник, односно исповједник, новинар у сврху заштите извора информација, адвокат, биљежник, љекар, бабица и други), осим ако је ослобођено те дужности посебним прописом или изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне и

г) малољетно лице које с обзиром на узраст и душевну развијеност није способно да схвати значај права да не мора свједочити, осим дјетета ако је непосредно оштећено кривичним дјелом.

(2) Ако је као свједок саслушано лице које се не може саслушати као свједок, на таквом исказу свједока не може се заснивати судска одлука.

Лица која могу одбити свједочење

Члан 148.

(1) Свједочење могу одбити:

а) брачни и ванбрачни супружник осумњиченог, односно оптуженог,

б) сродници осумњиченог, односно оптуженог по крви у правој линији, сродници у побочној линији до трећег степена закључно, као и сродници по тазбини до другог степена закључно, осим дјетета које је непосредно оштећено кривичним дјелом и

в) усвојилац или усвојеник осумњиченог, односно оптуженог.

(2) Орган који води поступак дужан је да лица из става 1. овог члана, прије њиховог саслушања или чим сазна за њихов однос према осумњиченом, односно оптуженом упозори да не морају свједочити. Упозорење и одговор се уносе у записник.

(3) Лице које може одбити свједочење према једном од осумњичених, односно оптужених може одбити свједочење и према осталим осумњиченим, односно

оптуженим, ако се његов исказ према природи ствари не може ограничити сам на остале сумњичене, односно оптужене.

(4) Ако је као свједок саслушано лице које може одбити свједочење, а није на то упозорено или се није изричито одрекло тог права или то упозорење и одрицање није унесено у записник, на таквом исказу се не може заснивати судска одлука.

Право свједока да не одговара на поједина питања
Члан 149.

(1) Свједок има право да не одговара на поједина питања када је вјероватно да ће га одговор на та питања изложити кривичном гоњењу.

(2) Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако надлежни главни тужилац писмено изјави да неће предузети кривично гоњење свједока за радње које свједок наведе у своме исказу. Примјерак писмене изјаве главног тужиоца уручиће се свједоку.

(3) Изјаву из става 2. овог члана главни тужилац може дати под условом да је исказ свједока важан за доказивање да је друго лице починило кривично дјело из става 4. овог члана.

(4) Изјаву из става 2. овог члана главни тужилац може дати у поступку који се води због сљедећих кривичних дјела из Кривичног законика Републике Српске:

а) кривичних дјела против уставног уређења и безбједности Републике Српске,

б) кривичних дјела тероризма,

в) кривичних дјела: убиство (члан 124), тешко убиство (члан 125), отмица (члан 142), противправно лишење слободе (члан 143), трговина људима (члан 145), трговина дјецом (члан 146), удруживање ради вршења кривичних дјела трговине људима и дјецом (члан 147), онемогућавање повратка избјеглих и расељених лица (члан 148), силовање (члан 165), обљуба над немоћним лицем (члан 167), обљуба са дјететом млађим од петнаест година (члан 172), полна злоупотреба дјетета старијег од петнаест година (члан 173), искориштавање дјете за порнографију (члан 175), искориштавање дјете за порнографске представе (члан 176), искориштавање компјутерске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дјела сексуалног злостављања или искориштавања дјетета (члан 178), навођење дјетета на проституцију (члан 180), насиље у породици или породичној заједници (члан 190), неовлаштена производња и промет опојних дрога (члан 207), омогућавање уживања опојних дрога (члан 208), изнуда (члан 232), уцјена (члан 233), прање новца (члан 263), утаја пореза и доприноса (члан 264), злоупотреба службеног положаја или овлаштења (члан 315), проневјера (члан 316), превара у служби (члан 317), примање мита (члан 319), давање мита (члан 320), трговина утицајем (члан 321), изнуђивање исказа (члан 328), помоћ учиниоцу послије извршеног кривичног дјела (члан 333), јавно изазивање и подстицање насиља или мржње (члан 359), удруживање ради вршења кривичних дјела (члан 365), извршење кривичног дјела у саставу криминалног удружења (члан 366), загађивање животне средине (члан 370), изазивање пожара (члан 389), изазивање опште опасности (члан 394), компјутерска превара (члан 410) и

г) других кривичних дјела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна.

(5) У изјави из става 2. овог члана ће се назначити да се она односи само на радње свједока које чине кривично дјело са прописаном мањом казном од казне

која је прописана за кривично дјело у односу на које се даје исказ или поводом којег се води поступак и да се не може односити на кривична дјела за која је прописана казна затвора од најмање десет година.

(6) Суд ће рјешењем утврдити да ли је изјава главног тужиоца из става 2. овог члана у складу са ст. 4. и 5. овог члана, и за вријеме саслушања свједоку одредити адвоката за савјетника.

(7) Након што суд донесе рјешење из става 6. овог члана, главни тужилац ће позвати свједока да дâ свој исказ. Прије саслушања, свједок ће дати писмену изјаву да ће као свједок у кривичном поступку дати истинит исказ и да неће прећутати ништа што му је познато о кривичном дјелу о којем даје исказ и о његовом учиниоцу.

(8) Након што свједок да исказ, главни тужилац доноси рјешење о имунитету свједока за кривично дјело које произлази из исказа свједока датог у складу са ставом 2. овог члана. У рјешењу ће бити наведен чињенични опис и правна квалификација кривичног дјела за која се неће предузети кривично гоњење свједока.

(9) Ако свједок у току кривичног поступка не поступи у складу са ставом 7. овог члана, главни тужилац ће донијети образложено рјешење, којим се ускраћује свједоку давање имунитета за кривично дјело на које се односио исказ свједока из става 2. овог члана. Тужилац ће ускратити имунитет и у случају да се радње које је свједок навео у свом исказу односе на кривична дјела за која се не може дати имунитет у смислу ст. 4. и 5. овог члана. У тим случајевима, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока.

(10) У случају да главни тужилац не донесе рјешење из става 8. овог члана, исказ свједока са одговорима на питања из става 1. овог члана издвојиће се из списка предмета и чувати одвојено, те се не може користити у кривичном поступку против свједока.

(11) Против свједока из става 2. овог члана може се предузети кривично гоњење за кривично дјело давање лажног исказа.

Ток саслушања свједока

Члан 151.

(1) Свједок је дужан да одговоре даје усмено.

(2) Свједок ће претходно бити опоменут да је дужан говорити истину и да не смије ништа прећутати, а затим ће бити упозорен да давање лажног исказа представља кривично дјело. Свједок ће бити упозорен и да није дужан одговарати на питања предвиђена у члану 149. став 1. овог закона и ово упозорење ће се унијети у записник.

(3) Послије тога свједок ће бити питан за име и презиме, име оца или мајке, занимање, боравиште, мјесто и годину рођења и његов однос са осумњиченим, односно оптуженим и оштећеним. Свједок ће бити упозорен да је дужан да о промјени адресе или боравишта обавијести тужиоца, односно суд.

(4) Приликом саслушања малољетног лица, нарочито ако је оно оштећено кривичним дјелом, поступиће се обазриво, да саслушање не би штетно утицало на психичко стање малољетника. Саслушање малољетног лица обавиће се уз помоћ педагога, психолога или другог стручног лица.

(5) Оштећеног кривичним дјелом није допуштено испитивати о његовом сексуалном животу прије и **послије** извршеног кривичног дјела, а ако је такво испитивање обављено - на таквом исказу не може се заснивати судска одлука.

(6) С обзиром на животну доб, тјелесно и душевно стање или друге оправдане интересе, свједок се може саслушати посредством техничких уређаја за пренос слике и звука тако да му странке и бранилац могу постављати питања без присуства у просторији гдје се свједок налази. За потребе таквог испитивања може се одредити стручно лице.

(7) Послије општих питања свједок се позива да изнесе све што му је о предмету познато, а затим ће му се постављати питања ради провјеравања, допуне и разјашњења. Приликом саслушања свједока није допуштено служити се обманом нити постављати таква питања у којима је већ садржано како би требало одговорити.

(8) Свједок ће се увијек питати откуд му је познато оно о чему свједочи.

(9) Свједоци се могу суочити ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница. Суочени ће се о свакој околности о којој се њихови искази међусобно не слажу понаособ саслушати и њихов одговор унијети у записник. Истовремено се могу суочити само два свједока.

(10) Оштећени који се саслушава као свједок биће питан се да ли жели да у кривичном поступку остварује имовинскоправни захтјев.

2. Позив

Достављање и садржај позива Члан 182.

(1) Присуство оптуженог при извршењу радњи у кривичном поступку осигурава се његовим позивањем. Позив оптуженом упућује суд.

(2) Позивање се врши достављањем затвореног писаног позива, који садржи: назив органа који позива, име и презиме оптуженог, назив кривичног дјела које му се ставља на терет, мјесто гдје оптужени треба да дође, дан и час када треба да дође, означавање да се позива у својству оптуженог и упозорење да ће у случају недоласка бити принудно доведен, да је дужан одмах обавијестити тужиоца, односно суд о промјени адресе, као и о намјери да промијени боравиште и службени печат и потпис тужиоца, односно судије који позива.

(3) Када се осумњичени, односно оптужени први пут позива, поучиће се у позиву о праву да узме браниоца и да бранилац може бити присутан његовом испитивању.

(4) Када се осумњичени први пут позива, поучиће се у позиву о његовим правима у складу са чланом 143. овог закона. До подизања оптужнице позив осумњиченом упућује тужилац **или овлашћено службено лице**.

(5) Ако осумњичени, односно оптужени није у стању да се одазове позиву услед болести или друге неотклоњиве сметње, испитаће се у мјесту гдје се налази или ће се осигурати његов превоз до зграде суда или другог мјеста гдје се радња предузима.

Трајање притвора у истрази Члан 200.

(1) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија за претходни поступак ће преиспитати основаност захтјева за одређивање притвора. По рјешењу судије за претходни поступак, притвор може трајати најдуже мјесец дана од дана лишења слободе. Послије тог рока осумњичени се може задржати у притвору само на основу рјешења о продужењу притвора.

(2) Притвор се по одлуци вијећа из члана 24. став 5. овог закона, на образложен приједлог тужиоца, може продужити највише за два мјесеца. Против рјешења вијећа допуштена је жалба која не задржава извршење.

(3) Ако се поступак води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна и ако постоје нарочито важни разлози, притвор се може, одлуком Врховног суда Републике Српске, продужити, на образложени приједлог тужиоца, за највише још три мјесеца. Против овог рјешења допуштена је жалба која не задржава извршење рјешења. О жалби одлучује вијеће Врховног суда у другом саставу.

(4) Приједлог за продужење притвора из **става 3.** овог члана подноси се посредством првостепеног суда, који ће прије достављања списка са приједлогом Врховном суду Републике Српске осумњиченог саслушати о разлозима због којих се продужење притвора предлаже.

(5) Ако се до истека рокова из **ст. 1. до 3.** овог члана не потврди оптужница, осумњичени ће се пустити на слободу.

Притвор након потврђивања оптужнице Члан 202.

(1) Притвор се може одредити, продужити или укинути и након потврђивања оптужнице. Контрола оправданости притвора се врши по истеку свака два мјесеца од дана доношења посљедњег рјешења о притвору. Жалба против овог рјешења не задржава његово извршење.

(2) Након потврђивања оптужнице и прије изрицања првостепене пресуде, притвор може трајати најдуже:

а) годину дана у случају кривичног дјела за које је прописана казна затвора до пет година,

б) годину дана и шест мјесеци у случају кривичног дјела за које је прописана казна затвора до десет година,

в) двије године у случају кривичног дјела за које је прописана казна затвора преко десет година, али не и **казна доживотног затвора** и

г) три године у случају кривичног дјела за које је прописана **казна доживотног затвора.**

(3) Ако за вријеме из става 2. овог члана не буде изречена првостепена пресуда, притвор ће се укинути и оптужени пустити на слободу.

Одређивање притвора након изрицања пресуде Члан 203.

(1) Када изрекне пресуду на казну затвора, суд ће оптуженом одредити притвор, односно притвор ће се продужити ако постоје разлози из члана 197. став 1. т. а), в) и г) овог закона, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен. У овом случају доноси се посебно рјешење, а жалба против рјешења не задржава његово извршење.

(2) Притвор ће се укинути ако је оптужени ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена осим из разлога ненадлежности суда или ако је проглашен кривим, а ослобођен од казне или је осуђен само на новчану казну или је условно осуђен или је због урачунавања притвора казну већ издржао.

(3) **Притвор који је одређен или продужен према одредбама ст. 1. и 2. овог члана може трајати до правоснажности пресуде, а најдуже док не протекне вријеме трајања казне изречене у првостепеној пресуди.**

(4) На захтјев оптуженог, који се послѣје изрицања казне затвора налази у притвору, судија, односно предсједник вијећа може оптуженог рјешењем упутити у установу за издржавање казне и прије правоснажности пресуде.

(5) Притвор се увијек укида истеком изречене казне. (6) Оптужени који се налази у притвору, а пресуда којом му је изречена казна затвора је постала правоснажна, остаће у притвору до упућивања на издржавање казне, а најдуже до истека трајања изречене казне.

Лишење слободе и задржавање Члан 204.

(1) Полицијски орган може лице лишити слободе ако постоје основи сумње да је то лице починило кривично дјело и ако постоји било који разлог предвиђен у члану 197. овог закона, а полицијски орган дужан је да такво лице без одгађања, а најкасније у року од 24 часа спроведе тужиоцу. Приликом довођења, полицијски орган ће обавијестити тужиоца о разлозима и о времену лишења слободе. Употреба силе приликом довођења допуштена је у складу са законом.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, када је ријеч о кривичним дјелима за која се може изрећи казна доживотног затвора, лице се мора спровести тужиоцу најкасније у року од 48 часова, а када је ријеч о кривичним дјелима тероризма, у року од 72 часа.

(3) Лице лишено слободе мора бити поучено у складу са чланом 5. овог закона.

(4) Ако лице лишено слободе не буде спроведено тужиоцу у року из ст. 1. и 2. овог члана, пустиће се на слободу.

(5) Тужилац је дужан да лице лишено слободе испита без одгађања, а најкасније у року од 24 часа и у том року одлучи да ли ће лице лишено слободе пустити на слободу или ће поставити образложени приједлог за одређивање притвора осигуравајући довођење лица пред судију за претходни поступак.

(6) Судија за претходни поступак ће одмах, а најкасније у року од 24 часа донијети одлуку о приједлогу за одређивање притвора.

(7) Ако судија за претходни поступак не прихвати приједлог за одређивање притвора, донијеће рјешење којим се приједлог одбија и лице одмах пушта на слободу. Тужилац може уложити жалбу на рјешење судије за претходни поступак, али жалба не задржава извршење рјешења.

(8) Против рјешења вијећа којим се одређује притвор притворено лице може поднијети жалбу која не задржава извршење рјешења.

(9) У случају из ст. 7. и 8. овог члана о жалби одлучује вијеће из члана 24. став 5. овог закона, које је дужно да донесе одлуку у року од 48 часова од пријема жалбе у суд.

Кућни ред у установама за издржавање притвора Члан 212.

Кућни ред у установама за издржавање притвора уређује се у складу са одредбама овог закона и закона којим се уређује извршење кривичних и прекршајних санкција Републике Српске.

Одобрење за гоњење учинилаца кривичних дјела
Члан 213.

Када је овим законом, односно другим општим актом донесеним на основу Устава или закона одређено да је за гоњење појединих кривичних дјела потребно претходно одобрење надлежног државног органа, тужилац не може покренути, односно наставити истрагу нити подићи оптужницу, ако не поднесе доказ да је одобрење дато.

Наредба о спровођењу истраге
Члан 224.

(1) Тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело.

(2) О спровођењу истраге доноси се наредба која садржи: податке о осумњиченом уколико је познат, опис дјела из којег произлазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела с навођењем одредбе кривичног закона, околности које потврђују основе сумње да је извршено кривично дјело и постојеће доказе. У наредби ће тужилац навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.

(3) Истовремено са доношењем наредбе из става 2. овог члана тужилац ће обавијестити оштећеног о покретању истраге и поучити га о правима из члана 46а. став 1. т. а), б), в) и г) овог закона.

(4) Тужилац доноси наредбу да се истрага неће спроводити ако је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело, ако не постоје основи сумње да је пријављено лице учинило кривично дјело, ако је наступила застарјелост или је дјело обухваћено амнестијом или помиловањем или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.

(5) О неспровођењу истраге, као и о разлозима за то, тужилац ће обавијестити оштећеног и подносиоца пријаве у року од три дана. Оштећени и подносилац пријаве имају право да поднесу притужбу у року од осам дана **главном републичком тужиоцу.**

Окончање истраге
Члан 233.

(1) Тужилац **окончава истрагу када нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.**

(2) **Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од дана доношења наредбе о спровођењу истраге, тужилац ће обавијестити главног тужиоца о разлозима неокончања истраге. Главни тужилац ће одредити нови рок за окончање истраге, који не може бити дужи од шест мјесеци, односно који не може бити дужи од једне године за кривична дјела за која се може изрећи казна затвора у трајању од десет година или тежа казна, те наложити предузимање потребних мјера да би се истрага окончала.**

(3) **Уколико истрагу није било могуће завршити у року из става 2. овог члана, тужилац ће о разлозима због којих истрага није завршена, у року од осам дана обавијестити главног тужиоца, осумњиченог и оштећеног.**

(4) Осумњичени и оштећени могу у року од 15 дана од дана достављања обавијести из става 3. овог члана поднијети притужбу главном тужиоцу због трајања поступка. Уколико главни тужилац утврди да је притужба основана, одредиће нови рок у којем се, уколико постоје процесне претпоставке, истрага мора окончати, о чему ће обавијестити подносиоца притужбе.

(5) Оптужница се не може подићи ако осумњичени није био испитан.

XVII - ПОСЕБНЕ ИСТРАЖНЕ РАДЊЕ

Врсте посебних истражних радњи и услови за њихову примјену

Члан 234.

(1) Против лица за које постоје основи сумње да је само или заједно са другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 235. овог закона могу се одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано са несразмјерним тешкоћама.

(2) Истражне радње из става 1. овог члана су:

- а) надзор и техничко снимање телекомуникација,
- б) приступ компјутерским системима и компјутерско срањње података,
- в) надзор и техничко снимање просторија,
- г) тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који су у вези са њима,
- д) коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора,
- ђ) симуловани и контролисани откуп предмета и симуловано давање поткупнине и
- е) надзирани превоз и испорука предмета.

(3) Истражне радње из става 2. овог члана могу се одредити и према лицу за које постоје основи сумње да учиниоцу, односно од учиниоца кривичног дјела из члана 235. овог закона преноси информације у вези са кривичним дјелом, односно да учинилац користи његово средство телекомуникације.

(4) На разговоре лица из става 1. овог члана и његовог браниоца сходно се примјењују одредбе о комуникацији осумњиченог и браниоца.

(5) При извршавању мјера из става 2. т. д) и ѓ) овог члана полицијски органи или друга лица не смију предузимати активности које представљају подстрекавање на извршење кривичног дјела. Ако су преузете такве активности, то је околност која искључује кривично гоњење подстрекаваног лица за кривично дјело учињено у вези са овим радњама.

(6) Прикривени истражилац је посебно обучено овлашћено службено лице које истражује под измијењеним идентитетом, које има одговарајућа овлашћења унутар полицијских органа Републике Српске, полицијских органа Босне и Херцеговине и полицијских органа других држава. Прикривени истражилац смије под својим измијењеним идентитетом учествовати у правном промету. Уколико је то неопходно за формирање и одржавање тог идентитета, могу се изградити, измијенити или користити одговарајућа документа.

(7) Информатор је лице из реда грађана, које може бити и страни држављанин, а за вријеме ангажовања поступа по упутствима овлашћеног службеног лица и може, уз своју сагласност, бити опремљен техничком опремом за аудио и видео снимање ради документовања поступања.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи
Члан 236.

(1) Истражне радње из члана 234. став 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложени приједлог тужиоца, који садржи: податке о лицу против кога се радња предузима, основе сумње из члана 234. ст. 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог тужиоца, као и утврђивање трајања наређене радње.

(2) Изузетно, ако се писана наредба не може добити на вријеме и ако постоји опасност од одгађања, може се почети са извршавањем истражне радње из члана 234. овог закона и на основу усмене наредбе судије за претходни поступак. Писани налог судије за претходни поступак мора бити прибављен у року од 24 часа од издавања усмене наредбе.

(3) Истражне радње из члана 234. став 2. т. а), б), в), г) и е) овог закона могу трајати најдуже до мјесец дана, а ако оне дају резултате и постоји разлог да се настави са њиховим спровођењем ради прикупљања доказа могу се, на образложен приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из члана 234. став 2. т. а), б), в), г) и е) овог закона могу трајати укупно најдуже шест мјесеци. Захтјев за радњу из члана 234. став 2. тачка њ) овог закона може се односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.

(4) Наредба судије за претходни поступак, као и приједлог тужиоца из става 1. овог члана чувају се у посебном омоту. Тужилац и судија за претходни поступак ће састављањем или преписом записника без навођења личних података прикривеног истражиоца и информатора или на други одговарајући начин спријечити да неовлашћена лица, осумњичени и његов бранилац открију идентитет прикривеног истражиоца и информатора.

(5) Судија за претходни поступак мора писаним налогом, без одгађања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су радње биле одређене.

(6) Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. Предузећа која врше пренос информација дужна су да тужиоцу и полицијским органима омогуће спровођење радњи из члана 234. став 2. тачка а) овог закона.

Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама
Члан 237.

(1) Након престанка примјене радњи из члана 234. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати тужиоцу. Тужилац је дужан да достави судији за претходни поступак писани извјештај о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби.

(2) Ако тужилац одустане од кривичног гоњења, односно ако информације и подаци прибављени примјеном наређених радњи нису потребни за кривични поступак, уништиће се под надзором судије за претходни поступак, који ће о томе саставити посебни записник. О предузимању радњи, разлозима за њихово предузимање, информацији да добијени материјал није био основ за кривично гоњење и да је

уништен писано се обавјештава лице против којег је нека од радњи из члана 234. став 2. овог закона била предузета.

(3) Судија за претходни поступак ће, без одгађања, а након предузимања радњи из члана 234. овог закона, обавијестити лице против којег је радња била предузета. Лице против којег је радња била предузета може од суда затражити испитивање законитости наредбе и начина на који је спроведена радња.

(4) Тужилац може од суда затражити да не обавјештава лице против којег је радња из члана 234. став 2. овог закона била предузета, уколико би ово обавјештење угрозило истрагу која се води против тог лица или других осумњичених лица. Лице против којег је радња била предузета обавијестиће се најкасније до подизања оптужнице против тог лица или других лица, или након обуставе истраге.

(5) Подаци и информације добијени предузимањем радњи из члана 234. став 2. овог закона чувају се док се чува судски спис.

XVIII - ПОСТУПАК ОПТУЖЕЊА

Подизање оптужнице Члан 241.

(1) Када у току истраге тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени починио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање у року од 30 дана од дана када је окончање истраге забиљежено у спису.

(2) Уколико тужилац не упутити оптужницу у року из става 1. овог члана, дужан је да о разлозима неподизања оптужнице у року од осам дана обавијести главног тужиоца, који ће предузети мјере да тужилац у року који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу. О одређивању додатног рока обавијестиће се осумњичени и оштећени.

(3) Ако тужилац у року из става 2. овог члана не подигне оптужницу обавијестиће о томе главног тужиоца, те осумњиченог и оштећеног, који имају право да у року од осам дана од дана истека тог рока поднесу притужбу главном тужиоцу. Главни тужилац ће тужиоцу издати упутство да у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу.

(4) Након подизања оптужнице, осумњичени, односно оптужени и бранилац, имају право увида у све списе и доказе.

(5) Након подизања оптужнице, странке или бранилац могу предлагати судији за претходно саслушање предузимање радњи у складу са чланом 231. овог закона.

Претпретресно рочиште Члан 249.

Током припрема за главни претрес судија или предсједник вијећа може одржати рочиште са странкама и браниоцем да би се размотрила питања која су релевантна за главни претрес, а о рочишту ће се обавијестити оштећени.

Обустава кривичног поступка Члан 249а.

Ако оштећени у року из члана 46б. став 1. овог закона не подесе притужбу главном републичком тужиоцу на одлуку тужиоца којом је прије потврђивања оптужнице одустао од кривичног гоњења, или ако је главни републички тужилац одбио притужбу из члана 46б. став 3. овог закона као неосновану, судија, односно предсједник вијећа ће рјешењем обуставити кривични поступак и рјешење доставити странкама и оштећеном.

Посебна правила о доказима у случајевима сексуалних деликата Члан 279.

(1) Оштећеног кривичним дјелом није допуштено испитивати о његовом сексуалном животу прије **и после** извршеног кривичног дјела које је предмет поступка. Ниједан доказ који се износи да би показао раније **или касније** сексуално искуство, понашање или сексуалну оријентацију оштећеног неће бити прихватљив.

(2) Изузетно од става 1. овог члана може се у поступку користити доказ да сперма, медицинска документација о повредама или други материјални докази потичу од другог лица, а не од оптуженог.

(3) У случајевима извршења кривичног дјела против човјечности и међународног хуманитарног права, пристанак жртве се не може употријевити у прилог одбране оптуженог.

(4) Прије прихватања доказа у складу са овим чланом, обавиће се одговарајуће саслушање, при којем је искључена јавност.

(5) Захтјев, пратећа документација и записник са саслушања чувају се запечаћени у посебном омоту, осим ако суд не одреди другачије.

Изузеци од непосредног спровођења доказа Члан 288.

(1) Искази дати у истрази дозвољени су као доказ на главном претресу и могу бити коришћени приликом директног или унакрсног испитивања или побијања изнесених навода или у одговору на побијање или на додатно испитивање након чега се прилажу као доказни материјал. У овом случају, лицу се може дати могућност да објасни или побије свој претходни исказ.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, записници о исказима датим у истрази могу се по одлуци судије, односно вијећа прочитати и користити као доказ на главном претресу само у случају ако су испитана лица умрла или трајно душевно обољела или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ или је знатно отежан из важних разлога, **или ако без законских разлога неће да дају исказ на главном претресу.**

(3) Ако се током главног претреса оптужени користи правом да није дужан да изнесе своју одбрану или да одговара на постављена питања, записник о исказу оптуженог који је дат у истрази може се по одлуци судије или предсједника вијећа прочитати и користити као доказ на главном претресу само ако је оптужени приликом саслушања у истрази био упозорен у складу са чланом 143. став 2. тачка в) овог закона.

Субјекти жалбе
Члан 307.

(1) Жалбу могу изјавити странке, бранилац и оштећени.

(2) У корист оптуженог, жалбу могу изјавити законски заступник, брачни, односно ванбрачни супружник, сродници оптуженог по крви у правој линији, брат, сестра, усвојилац или усвојеник оптуженог. Рок за жалбу и у том случају тече од дана када је оптуженом или његовом браниоцу достављен препис пресуде.

(3) Тужилац може изјавити жалбу на штету оптуженог, али и у његову корист.

(4) Оштећени може побијати пресуду само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и одлуке о имовинскоправном захтјеву, **а ако је тужилац преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 46ј), оштећени може изјавити жалбу због свих жалбених основа због којих се пресуда може побијати (члан 310).**

(5) Жалбу може изјавити и лице чији је предмет одузет или од којег је одузета имовинска корист прибављена кривичним дјелом.

(6) Бранилац и лица из става 2. овог члана могу изјавити жалбу и без нарочитог овлашћења оптуженог, али не и против његове воље - осим ако је оптуженом изречена казна **доживотног затвора.**

Битне повреде одредаба кривичног поступка
Члан 311.

(1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако:

а) је суд био непрописно састављен или ако је у изрицању пресуде учествовао судија који није учествовао на главном претресу или који је правоснажном одлуком изузет од суђења,

б) је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети из члана 37. т. а) до г) овог закона,

в) је главни претрес одржан без лица чије је присуство на главном претресу по закону обавезно, или ако је оптуженом, браниоцу или оштећеном, противно његовом захтјеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса из члана 8. овог закона,

г) је повријеђено право на одбрану,

д) је противно закону била искључена јавност на главном претресу,

ђ) је суд повриједио прописе кривичног поступка о постојању одобрења надлежног органа,

е) је суд донио пресуду, а није био стварно надлежан или ако је неправилно одбио оптужбу због стварне ненадлежности,

ж) суд својом пресудом није потпуно ријешило предмет оптужбе,

з) се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати пресуда,

и) је оптужба прекорачена из члана 294. став 1. овог закона,

ј) је пресудом повријеђена одредба члана 321. овог закона и

к) је изрека пресуде неразумљива, противријечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама, **или су ти разлози потпуно нејасни или у знатној мјери противрјечни.**

(2) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји и ако суд током главног претреса или приликом доношења пресуде није примијенио или је неправилно

примијенио коју одредбу овог закона, а то је било или је могло бити од утицаја на законито и правилно доношење пресуде.

2. Жалба на пресуду другостепеног суда
Општа одредба
Члан 333.

(1) Против пресуде другостепеног суда допуштена је жалба у случају ако је:

- а) другостепени суд изрекао **казну доживотног затвора** или потврдио пресуду првостепеног суда којим је изречена таква казна,
- б) другостепени суд преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени проглашава кривим, односно ако је поводом жалбе на првостепену пресуду којом је оптужени проглашен кривим изрекао пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе и
- в) другостепени суд поводом жалбе на ослобађајућу пресуду на претресу донио пресуду којом се оптужени проглашава кривим, односно ако је поводом жалбе на осуђујућу пресуду на претресу донио пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе.

(2) О жалби против другостепене пресуде одлучује трећестепено вијеће Врховног суда, сходно одредбама које важе за поступак у другом степену. Пред овим вијећем не може се одржати претрес.

Овлашћена лица и рок за подношење захтјева
Члан 351.

(1) Захтјев за заштиту законитости могу поднијети **републички** тужилац, осуђени и бранилац. Након смрти осуђеног, захтјев за заштиту законитости могу у његову корист поднијети лица из члана 307. став 2. овог закона.

(2) **Републички тужилац** може поднијети захтјев за заштиту законитости, на штету осуђеног, али и у његову корист.

(3) Захтјев за заштиту законитости подноси се у року од три мјесеца од дана пријема правоснажне пресуде.

Одговор по захтјеву и судија извјестилац
Члан 353.

(1) Врховни суд ће рјешењем одбацити захтјев за заштиту законитости ако постоје разлози из члана 352. став 2. овог закона, а ако га не одбаци, захтјев ће доставити противној странци и браниоцу, који могу у року од 15 дана од пријема захтјева поднијети одговор на захтјев. **Републичком тужиоцу** ће се доставити примјерак захтјева са списима предмета.

(2) Прије одлучивања о захтјеву судија извјестилац може по потреби прибавити извјештај о истакнутим повредама закона.

(3) С обзиром на садржај захтјева, вијеће Врховног суда може одредити да се одгоди или прекине извршење правоснажне пресуде.

XXV - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О ИЗРИЦАЊУ СУДСКЕ ОПОМЕНЕ - Брише се.

Изрицање судске опомене

Члан 377.

Брише се.

Садржај рјешења о судској опомени

Члан 378.

Брише се.

Разлози побијања рјешења о судској опомени

Члан 379.

Брише се.

Повреде Кривичног законика

Члан 380.

Брише се.

Одлуке другостепеног суда

Члан 381.

Брише се.

Рјешавање предмета примљених у рад

Члан 423.

(1) Поступци у кривичним предметима примљеним у рад код судова прије 1. јула 2003. године наставиће се по одредбама овог закона, осим ако одредбама овог члана није другачије одређено.

(2) Поступци у предметима из става 1. овог члана у којима је оптужница ступила на правну снагу или је на основу приједлога тужиоца донесено рјешење о изрицању мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лијечења на слободи наставиће се по одредбама Закона о кривичном поступку ("Службени лист СФРЈ", бр. 26/86, 74/87, 57/89 и 3/90), као и према Закону о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку, објављеном у "Службеном гласнику Републике Српске", бр. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 и 61/01, осим ако одредбама ове главе није другачије одређено.

(3) Предмете из надлежности Суда Босне и Херцеговине примљене у рад код судова до 1. јула 2003. године, у којима је оптужница ступила на правну снагу, довршиће ти судови по прописима који су до тада били на снази. Предмете из надлежности Суда Босне и Херцеговине примљене у рад код судова, односно тужилаштва у којима оптужница није ступила на правну снагу довршиће мјесно надлежни судови по одредбама овог закона, осим ако Суд Босне и Херцеговине, по службеној дужности или на образложени приједлог странака или браниоца, не одлучи да преузме такав предмет.

(4) Ако је Суд Босне и Херцеговине вођење поступка из своје надлежности пренио суду на чијем је подручју кривично дјело извршено или покушано, тај суд ће прихватити доказе прикупљене у току истраге и судског обезбјеђења доказа у складу са овим законом.

(5) Поступке у предметима из става 3. овог члана у којима је поднесен оптужни приједлог довршиће судови по прописима из става 3. овог члана, осим ако одредбама ове главе није другачије одређено.

(6) Правоснажна рјешења Врховног суда Републике Српске донесена на основу члана 200. став 4. овог закона остају на снази.

Подзаконски прописи
Члан 427.

(1) Влада Републике Српске донијеће у року од шест мјесеци пропис о накнади трошкова кривичног поступка и висини паушалног износа из члана 102. овог закона.

(2) Министар ће у року од шест мјесеци донијети сљедеће прописе о:

а) кривичној евиденцији из члана 95. овог закона,

б) вођењу евиденције о притвореницима из члана 206. овог закона,

в) условима, начину чувања и уништавања материјалних доказа у кривичном поступку из члана 270. овог закона.